OPŁATĘ POCZTOWĄ UISZCZONO GOTÓWKĄ

DZIENNIK URZĘDOWY
KURATORIUM OKRĘGU SZKOLNEGO LWOWSKIEGO

Nr 5 LWÓW, DNIA 31 MAJA 1938 R. **ROK XLII**

„W TRZECIĄ BOLESNĄ ROCZNICĘ ŚMIERCI JÓZEFA PIŁSUDSKIEGO KAŻDY PRAWY OBYWATEL MUSI WEJRZEĆ W SWE SERCE I RACHUNKIEM SUMIENIA DZIEŃ TEN UCZCIĆ. MUSI STANĄĆ WOBEC PRAWDY SWEGO ŻYCIA, JAKO CZĄSTKI ŻYCIA NARODU I O TREŚĆ SWEJ WIERNEJ SŁUŻBY ZAPYTAĆ“

NACZELNY KOMITET UCZCZENIA PAMIĘCI MARSZAŁKA JÓZEFA PIŁSUDSKIEGO

TREŚĆ

1.

UROCZYSTOŚCI ŻAŁOBNE W DNIU 12 MAJA 1938 ROKU

MINISTER WYZNAŃ RELIGIJNYCH
I OŚWIECENIA PUBLICZNEGO

Warszawa.

Dnia 26 kwietnia 1938 r.
Nr II W-3664/38

Dzień 12 maja, rocznica śmierci Pierwszego Marszałka Polski Józefa Piłsudskiego jest dniem żałoby narodowej.

Dzień ten powinniśmy poświęcić wspomnieniom o Wielkim Wodzu, o Jego pełnej poświęcenia pracy dla Państwa. Z Jego bowiem przykładu i wskazówek czerpać mamy naukę, jak Polsce służyć i jak dla Niej pracować.

Uczcimy godnie pamięć Twórcy Niepodległości, jeśli zastanowimy się, czy praca nasza i zamierzenia odpowiadają tym wymaganiom i wskazaniom, które nam tak jasno stawiał przed oczy Józef Piłsudski.

Wielkość polega na trwałości wysiłku; w pracy dnia codziennego, w borykaniu się z trudnościami leży potęga. Celem zbiorowego polskiego wysiłku jest wspólna budowa Wielkiej i Potężnej Polski.

Dzień 12 maja będzie wolny od normalnych zajęć szkolnych, aby młodzież w granicach możliwości odpowiadających jej wiekowi, mogła zastanowic się nad dalszą realizacją programu Wielkiego Marszałka.

Młodzież szkolna weźmie udział w nabożeństwach żałobnych, organizowanych w ramach ogólnych uroczystości, lub też w szkolnych nabożeństwach żałobnych, zależnie od warunków miejscowych.

Po nabożeństwach wszystkie szkoły zorganizują uroczystości, których program należy ułożyć zgodnie z podanymi wytycznymi.

Ponadto młodzież szkolna może wziąć udział w ogólnych uroczystościach organizowanych przez czynniki lokalne. W tym przypadku władze szkolne oraz dyrekcje i kierownictwa szkół powinny się porozumieć z komitetami miejscowymi.

W miarę możności szkoły ułatwią młodzieży wysłuchanie specjalnych audycji organizowanych przez Polskie Radio.

W dniu 12 maja na wszystkich budynkach szkolnych należy wywiesić flagi państwowe opuszczone do połowy masztu i przewiązane krepą.

Sztandary szkolne i portrety Marszałka Piłsudskiego w tym dniu powinny być okryte krepą.

Minister
W. Świętosławski

2.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA WYZNAŃ RELIGIJNYCH I OŚWIECENIA PUBLICZNEGO

z dnia 25 marca 1938 r. (Nr III O-1872/38)

o zmianie rozporządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 21 listopada 1933 r. o organizacji szkolnictwa zawodowego

(Przedruk z Dziennika Urzędowego Ministerstwa WR. i OP. 1938 r. Nr 4. poz. 78)

Na podstawie art. 2 ust. 2 i art. 27, 28, 29, 31—35, 54 i 59 ustawy z dnia 11 marca 1932 r. o ustroju szkolnictwa (Dz. U. R. P. Nr 38, poz. 389) zarządzam, co następuje:

§ 1. Rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 21 listopada 1933 r. o organizacji szkolnictwa zawodowego (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 15, poz. 202) ulega następującym zmianom:

1. § 2 tego rozporządzenia otrzymuje następujące brzmienie:
   „Ze względów organizacyjnych różne szkoły zawodowe mogą być łączone w jeden zakład szkolny pod ogólną nazwą, zatwierdzoną przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego. Oprócz nazwy ogólnej będą wymienione nazwy poszczególnych szkół, objętych przez zakład.
   Zasady organizacyjne zakładu szkolnego będą ustalone oddzielnym zarządzeniem".
2. Po § 221 dodaje się nowy dział przepisów o brzmieniu następującym:

PRZEPISY KOŃCOWE

§ 221 a. Oprócz szkół zawodowych, przewidzianych w niniejszym rozporządzeniu, mogą być za zezwoleniem Ministra tworzone następujące szkoły:

I. W dziale szkolnictwa przemysłowego:

we wszystkich grupach:

1. obok 4-letnich gimnazjów zawodowych — 3-letnie gimnazja zawodowe, oparte o III szczebel programowy szkoły powszechnej;
   w grupie 5:
2. 4-letnie gimnazja garbarskie, oparte o III szczebel programowy szkoły powszechnej;
   w grupie 10:
3. 4-letnie gimnazja chemiczne, oparte o III szczebel programowy szkoły powszechnej;
   w grupie 11:
4. 3-letnie szkoły stopnia niższego — murarskie i ciesielskie, oparte o 1 szczebel programowy szkoły powszechnej;
5. 4-letnie gimnazja drogowe, oparte o II szczebel programowy szkoły powszechnej;
   w grupie 14:
6. 3-letnie żeńskie szkoły krawieckie i bieliźniarskie stopnia niższego, oparte o 1 szczebel programowy szkoły powszechnej;
   w grupie 16:
7. 4-letnie gimnazja graficzne, oparte o III szczebel programowy szkoły powszechnej;

II. W dziale szkolnictwa handlowego:

w grupie 1:

1. 2 i 3-letnie licea spółdzielcze, oparte o gimnazjum ogólnokształcące nowego ustroju;
2. 3 i 4-letnie gimnazja spółdzielcze, oparte o II szczebel programowy szkoły powszechnej;
3. szkoły przysposobienia spółdzielczego (II stopnia), oparte o gimnazjum ogólnokształcące nowego ustroju;
4. szkoły przysposobienia spółdzielczego (I stopnia), oparte o I szczebel programowy szkoły powszechnej.

III. W dziale szkolnictwa rolniczego:

w grupie 1 w punkcie A:

1. 3-letnie gimnazja rolnicze, oparte o III szczebel programowy szkoły powszechnej;
2. dwuzimowe szkoły rolnicze, oparte o I szczebel programowy szkoły powszechnej;
   w grupie 1 w punkcie B:
3. 3-letnie gimnazja gospodarstwa wiejskiego, oparte o III szczebel programowy szkoły powszechnej;
   w grupie 2:
4. 3-letnie gimnazja ogrodnicze, oparte o III szczebel programowy szkoły powszechnej;
5. szkoły przysposobienia ogrodniczego, oparte o I szczebel programowy szkoły powszechnej.

IV. W dziale szkolnictwa gospodarstwa domowego:

w grupie 2:

1. 2-letnie szkoły gospodarcze stopnia niższego, oparte o I szczebel programowy szkoły powszechnej;
2. szkoły przysposobienia hotelarskiego, oparte o I szczebel programowy szkoły powszechnej.

§ 2. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Minister Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego:
W. Świętosławski

3.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA WYZNAŃ RELIGIJNYCH I OŚWIECENIA PUBLICZNEGO

z dnia 12 kwietnia 1938 r. (Nr II S-3314/38)

o organizacji państwowego seminarium dla wychowawczyń przedszkoli

(Przedruk z Dziennika Urzędowego Ministerstwa WR. i OP. 1938 r. Nr 4. poz. 79)

Na podstawie ust. 2, art. 2, art. 59 i 60 ustawy z dnia 11 marca 1932 r. o ustroju szkolnictwa (Dz. U. R. P. Nr 38, poz. 389) zarządzam co następuje:

§ 1. Seminarium dla wychowawczyń przedszkoli składa się z 4 klas o kursie jednorocznym.

§ 2. Liczba uczennic w klasie, której nie podzielono na oddziały, względnie liczba uczennic w oddziale, nie może przekraczać 40.

§ 3. Do uruchomienia I klasy względnie jednego oddziału klasy I potrzeba co najmniej 20 uczennic; w przypadkach wyjątkowych można za zgodą Ministerstwa uruchamiać klasę I dla mniejszej liczby uczennic.

§ 4. Przyjmowanie uczennic do klasy I odbywa się według osobnego regulaminu.

§ 5. W zakresie organizacji roku szkolnego i podziału na okresy mają zastosowanie analogiczne przepisy, obowiązujące w szkole średniej ogólnokształcącej.

§ 6. Kierownictwo seminarium dla wychowawczyń przedszkoli sprawuje przełożona. Powierzenie obowiązków przełożonej seminarium dla wychowawczyń przedszkoli nastąpić może jedynie za uprzednią zgodą Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

§ 7. Każda klasa względnie oddział seminarium ma swoją opiekunkę klasową spośród nauczycielek zatrudnionych w danej klasie.

§ 8. Przełożona, nauczyciele, uczący w seminarium, lekarka szkolna oraz wychowawczynie, pracujące w przedszkolu własnym (§ 15), tworzą Radę Pedagogiczną, która współdziała z przełożoną w organizowaniu i realizowaniu pracy dydaktycznej i wychowawczej. Przewodniczącą Rady Pedagogicznej jest przełożona seminarium. Przełożonej przysługuje prawo zawieszania uchwał Rady Pedagogicznej, które uzna za niezgodne z przepisami lub za przeciwne dobru szkoły; wówczas sprawę rozstrzyga Kurator Okręgu Szkolnego.

§ 9. Plany godzin przedmiotów obowiązkowych i nadobowiązkowych w seminarium oraz zakres materiału i metody nauczania określają osobne przepisy.

§ 10. Wyboru podręczników do nauki w seminarium dokonywa Rada Pedagogiczna spośród podręczników dozwolonych przez Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

§ 11. Przy nauczaniu przedmiotów, których program przewiduje prowadzenie zajęć w pracowniach lub jest oparty na ćwiczeniach indywidualnych, albo zespołowych, klasę, liczącą nie mniej jak 30 uczennic, zależnie od warunków pracy, dzieli się stosownie do wymagań programu na grupy.

§ 12. Naukę przedmiotów nadobowiązkowych można w zasadzie organizować za zgodą Kuratorium Okręgu Szkolnego po zgłoszeniu się co najmniej 15 uczennic. Uczęszczanie na naukę wybranego przedmiotu nadobowiązkowego obowiązuje uczennicę w ciągu całego roku szkolnego.

§ 13. Klasyfikowanie uczennic odbywa się w sposób analogiczny, jak w szkole średniej ogólnokształcącej.

§ 14. Promowanie uczennic z klasy do klasy odbywa się na podstawie stopni rocznych z przedmiotów obowiązkowych. Stopnie z przedmiotów nadobowiązkowych nie mają wpływu na promocję. Uczennica może być promowana do klasy następnej, jeżeli ze wszystkich przedmiotów obowiązkowych posiada stopnie co najmniej dostateczne. W wyjątkowych przypadkach Rada Pedagogiczna może promować do klasy II względnie III seminarium pomimo stopnia niedostatecznego z jednego przedmiotu, o ile uczennica w innych przedmiotach wykazała wyraźnie uzdolnienia i zadawalające wyniki pracy.

§ 15. Seminarium dla wychowawczyń przedszkoli posiada własne z reguły co najmniej 2 oddziałowe przedszkole dla ćwiczeń praktycznych uczennic seminarium, zorganizowane w myśl art. 4 ustawy z dnia 11 marca 1932 r. o ustroju szkolnictwa. Seminarium może korzystać także z innych przedszkoli (ochronek) oraz z instytucji opieki nad dziećmi.

§ 16. Seminarium dla wychowawczyń przedszkoli powinno posiadać z reguły boisko, ogród dla ćwiczeń praktycznych i celów wychowawczych wraz z dostępnymi dla dzieci hodowlami zwierząt domowych i roślin.

§ 17. Seminaria dla wychowawczyń przedszkoli przejmują mienie seminariów ochroniarskich i zorganizowanych przy nich przedszkoli, stanowiące własność Skarbu Państwa.

§ 18. Zarządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 czerwca 1938 r.

Minister Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego:
W. Świętosławski

4.

ZARZĄDZENIE MINISTRA WYZNAŃ RELIGIJNYCH I OŚWIECENIA PUBLICZNEGO

z dnia 12 kwietnia 1938 r. (Nr II S-3139/38)

o regulaminie przyjmowania uczennic do państwowego seminarium dla wychowawczyń przedszkoli

(Przedruk z Dziennika Urzędowego Ministerstwa WR. i OP. 1938 r. Nr 4. poz. 88)

§ 1. Na podstawie art. 2 ust. 2, art. 59 i 60 ustawy z dnia 11 marca 1932 r. o ustroju szkolnictwa (Dz. U. R. P. Nr 38, poz. 389) ustanawiam regulamin przyjmowania uczennic do państwowego seminarium dla wychowawczyń przedszkoli, ogłoszony jako załącznik do niniejszego zarządzenia.

§ 2. Zarządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 czerwca 1938 r.

Minister Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego:
W. Świętosławski

Załącznik do zarządzenia Ministra W. R. i O. P. z dnia 12 kwietnia 1938 r. Nr II S-3139/38.

REGULAMIN

przyjmowania uczennic do państwowego seminarium dla wychowawczyń przedszkoli

Przepisy ogólne

§ 1. Do seminarium dla wychowawczyń przedszkoli mogą być przyjęte kandydatki, które posiadają odpowiedni wiek, zdrowie, oraz wykażą należyty rozwój umysłowy i potrzebne przygotowanie naukowe.

§ 2. O przyjęcie do klasy I seminarium mogą się ubiegać kandydatki, które w danym roku kalendarzowym ukończą co najmniej lat 13, a nie przekroczą lat 17; do każdej następnej klasy kandydatki, które we wskazanym wyżej terminie osiągną względnie nie przekroczą granicy wieku, przesuniętej o odpowiednią liczbę lat wzwyż.

W wyjątkowych przypadkach przyjmowanie kandydatek, które przekroczyły wiek wyżej wskazany nie więcej jak o rok, jest dopuszczalne za zezwoleniem Kuratora Okręgu Szkolnego.

Dowodem, stwierdzającym wiek kandydatek, jest odpowiedni dokument wydany przez urząd stanu cywilnego.

§ 3. Kandydatki, zgłaszające się do seminarium, podlegają badaniu lekarskiemu w celu stwierdzenia, czy są wolne od chorób, zagrażających zdrowiu otoczenia oraz od wad i ułomności cielesnych, które by w przyszłości mogły im przeszkadzać w sprawowaniu obowiązków wychowawczyni przedszkola. Badania te odbywają się w sposób, ustalony odpowiednimi przepisami.

§ 4. Przygotowanie naukowe kandydatek powinno odpowiadać wymaganiom, stawianym przez obowiązujący program nauki, a mianowicie:

dla kandydatek do klasy I — w zakresie wiadomości programu drugiego szczebla szkoły powszechnej, niezbędnych do skutecznego rozpoczęcia nauki w seminarium;

dla kandydatek do klasy II i III — w zakresie programu jednej względnie dwóch klas seminarium.

Odpowiednio przeprowadzony egzamin stwierdzi, czy kandydatki posiadają uzdolnienia, potrzebne do skutecznego rozpoczęcia nauki w seminarium.

Nadto powinien być zbadany stopień muzykalności i słuchu mmuzycznego wszystkich kandydatek, zgłaszających się do seminarium. Badania te przeprowadzają odnośni nauczyciele seminarium. Ponieważ muzykalność słuchu może być

w pewnej mierze wykształcona przez odpowiednie ćwiczenia, przeto przy wydawaniu opinii o stopniu uzdolnienia kandydatek pod względem muzycznym należy zachować daleko posuniętą ogłędność.

§ 5. Głównym terminem egzaminów i przyjęć do seminarium są najbliższe dni po zakończeniu roku szkolnego. Terminy zgłoszeń i terminy egzaminów ustalają Kuratoria Okręgów Szkolnych i podają je do wiadomości dyrekcjom seminariów. W tym okresie dyrekcje seminariów przeprowadzają egzaminy oraz dokonują przyjęć nowych uczennic.

Nadto — zależnie od wolnych miejsc — dyrekcje seminariów mogą przeprowadzać egzamin do klasy I i innych także w pierwszych dniach po rozpoczęciu roku szkolnego. Do egzaminu tego zgłosić się mogą ponownie także kandydatki, które nie zdały egzaminu w terminie głównym.

§ 6. Przyjmowanie kandydatek do poszczególnych klas seminariów może odbywać się nadto w zakresie wolnych miejsc w odnośnych klasach:

a) w ciągu pierwszego miesiąca najbliższego roku szkolnego — kandydatek do klasy I, które zdały egzamin do klasy I seminarium, gimnazium lub szkoły zawodowej stopnia gimnazjalnego, a nie zostały przyjęte z powodu braku miejsca, oraz do klasy I, II i III — tych kandydatek, które zdały egzamin do seminarium państwowego lub prywatnego, posiadającego uprawnienia seminariów państwowych i zostały przyjęte, a wskutek choroby lub innych ważnych okoliczności nie mogły rozpocząć nauki w normalnym terminie.

Kandydatki, które zdały egzamin do klasy I gimnazjum ogólnokształcącego lub szkoły zawodowej stopnia gimnazjalnego, a ubiegają się o przyjęcie do seminarium dla wychowawczyń przedszkoli, obowiązuje poddanie się badaniu lekarskiemu oraz badaniu stopnia muzykalności i słuchu muzycznego,

b) w ciągu całego roku szkolnego z wyjątkiem ostatniego okresu — kandydatek do klasy I, II i III, jednakże tylko w razie przybycia na stały pobyt w danej miejscowości rodziców lub opiekunów kandydatek lub w przypadku innych ważnych okoliczności, uznanych przez przełożoną danego seminarium za dostateczny powód niedotrzymania właściwego terminu zgłoszenia; kandydatki takie mogą być przyjęte jedynie na podstawie świadectwa odejścia, wydanego przez seminarium dla wychowawczyń przedszkoli. Jeżeli kandydatki pobierały do czasu zgłoszenia naukę w seminarium państwowym lub prywatnym, posiadającym uprawnienia seminariów państwowych, mogą być przyjęte do tej samej klasy na podstawie samego tylko świadectwa odejścia, w innym zaś przypadku na podstawie egzaminu. Jeżeli pomiędzy odejściem z jednej szkoły a zgłoszeniem się do drugiej trwała dłuższa przerwa w normalnej nauce, przełożona seminarium orzeka, czy kandydatki powinny zdawać egzamin z materiału naukowego, przerobionego w szkole, do której mają zamiar uczęszczać. Egzamin ten odbywa się według zasad wymienionych w § 25—27.

c) do klasy IV mogą być przyjęte w wyjątkowych przypadkach za zezwoleniem Kuratora Okręgu Szkolnego tylko te kandydatki, które były uczennicami seminarium dla wychowawczyń przedszkoli — państwowego lub prywatnego posiadającego uprawnienia seminariów państwowych, i otrzymały promocję do klasy IV, — o ile czynią zadość wymaganiom § 2 i 3 niniejszego regulaminu.

§ 7. Rodzice lub opiekunowie, zgłaszający kandydatkę do seminarium, wnoszą podanie; wymieniają w nim klasę, do której kandydatka zamierza uczęszczać, oraz przedstawiają: a) dokument urzędu stanu cywilnego, b) odpowiednie świadectwa szkolne względnie świadectwo odejścia, jeżeli kandydatka już do jakiejś szkoły uczęszczała, c) świadectwo moralności, jeżeli kandydatka nie zgłasza się bezpośrednio z innej szkoły, — nadto mogą w podaniu wskazać okoliczności, mające znaczenie przy stosowaniu postanowień, zawartych w § 6 względnie w § 22.

§ 8. Uczennica którejkolwiek klasy, która nie otrzymała promocji, nie może w ciągu najbliższego roku szkolnego ubiegać się o przyjęcie do klasy wyższej.

II. Przyjmowanie uczennic i egzaminy wstępne do klasy I.

§ 9. Kandydatki do klasy I przyjmowane są na podstawie egzaminu wstępnego.

§ 10. Do egzaminu wstępnego do klasy I powinny być dopuszczone wszystkie kandydatki, zgłoszone we właściwym terminie, o ile przedstawiły wymagane dokumenty i odpowiadają warunkom, przewidzianym w §§ 1, 2 i 3 niniejszego regulaminu.

§ 11. Przy egzaminie wstępnym rozróżnia się dwie grupy kandydatek:

a) posiadających albo świadectwa ukończenia 6 klas powszechnej szkoły publicznej lub szkoły prywatnej z uprawnieniami publicznych szkół powszechnych, albo świadectwo ukończenia z wynikiem pomyślnym jednego roku nauki w klasie

6 powszechnej szkoły II stopnia — publicznej lub prywatnej z uprawnieniami publicznych szkół powszechnych, albo świadectwo ukończenia z wynikiem pomyślnym trzyletniej klasy 4 powszechnej szkoły I stopnia — publicznej lub prywatnej z uprawnieniami publicznych szkół powszechnych;

b) nie posiadających takiego świadectwa.

Egzamin dla kandydatek grupy a) przeprowadza się według zasad wyszczególnionych w §§ 12—18, a dla kandydatek grupy b) — według zasad, wyszczególnionych w §§ 19, 20 i 21.

§ 12. Egzamin dla kandydatek, wykazujących się jednym ze świadectw, wymienionych pod a) § 11, ma na celu stwierdzenie uzdolnień do pobierania nauki w seminarium.

Stwierdzenie uzdolnień powinno się opierać w zasadzie na programie II szczebla szkoły powszechnej, w szczególności zaś na wiadomościach i sprawnościach, przewidzianych w programie klasy 6 szkoły powszechnej, a niezbędnych do skutecznego rozpoczęcia nauki w seminarium.

§ 13. Egzamin składa się z części piśmiennej i ustnej.

Egzamin piśmienny odbywa się z języka polskiego i arytmetyki z geometrią.

Na wykonanie wypracowań piśmiennych z każdego przedmiotu należy przeznaczyć po jednej godzinie, przy czym między jednym a drugim egzaminem powinna być przynajmniej półgodzinna przerwa.

Egzamin piśmienny z języka polskiego polega na napisaniu wypracowania na temat, związany z obserwacjami, zainteresowaniami lub przeżyciami kandydatek; wypracowanie to ma na celu stwierdzenie umiejętności wysłowienia się i opanowania pisowni, nie zaś sprawdzenie wiadomości rzeczowych z jakiegokolwiek przedmiotu nauczania.

Egzamin piśmienny z arytmetyki z geometrią obejmuje zadania w zakresie zasadniczych wiadomości, właściwych klasie 6 szkoły powszechnej. Zadania te powinny być tak dobrane, by jedna godzina wystarczała na ich rozwiązanie przez średnio zdolną kandydatkę.

Tematy wypracowań piśmiennych ustala Komisja Egzaminacyjna (§ 14). Wypracowania ocenia właściwy egzaminator. Przewodniczący ma prawo wystawić inną ocenę, niezgodną z oceną egzaminatora; zmianę tę powinien umotywować piśmiennie.

§ 14. Egzamin ustny odbywa się przed Komisją Egzaminacyjną. Przewodniczącym Komisji jest przełożona lub powołany przez nią nauczyciel, członkami są dwaj względnie trzej odpowiednio dobrani przez przełożoną nauczyciele seminarium.

Przewodniczący kieruje przebiegiem egzaminu; ma też prawo stawiania pytań kandydatkom. Powinien dbać o to, aby egzamin odbywał się w życzliwej dla kandydatki atmosferze, uwzględniał dotychczasowe warunki pobierania nauki przez kandydatkę i był przeprowadzony z należytą sprawnością.

Jeżeli wskutek zgłoszenia się wielkiej liczby kandydatek przeprowadzenie egzaminu przez Komisję w składzie powyższym byłoby zbyt uciążliwe i trwało zbyt długo, przełożona może powołać dla przeprowadzenia egzaminu piśmiennego i ustnego dwie albo większą liczbę komisyj o składzie podobnym, przy czym przewodnictwo w Komisjach powierzy wybranym przez siebie nauczycielom seminarium. W tym przypadku egzamin piśmienny odbywa się we wszystkich Komisjach równocześnie. Tematy zadań piśmiennych, jednakowe dla wszystkich Komisyj w danym seminarium, należy ustalić na posiedzeniu wspólnym.

§ 15. Przy egzaminie ustnym należy badać czy kandydatki posiadają i umieją stosować potrzebne wiadomości w zakresie języka polskiego, geografii i arytmetyki z geometrią. Egzaminator z języka polskiego powinien uwzględnić wiadomości z historii, a egzaminator z geografii — wiadomości z nauki o przyrodzie.

§ 16. Kandydatki grupy a) § 11, wykazujące się świadectwem ukończenia 6 klas powszechnej szkoły publicznej lub szkoły prywatnej z uprawnieniami publicznych szkół powszechnych, mogą być zwolnione od egzaminu ustnego z tego przedmiotu, z którego w świadectwie rocznym z klasy VI szkoły powszechnej oraz z wypracowania piśmiennego otrzymały oceny co najmniej dobre; nadto z geografii mogą być zwolnione te, które w świadectwie rocznym z klasy VI szkoły powszechnej otrzymały oceny roczne co najmniej dobre.

Inne kandydatki, wymienione w punkcie a) § 11, prawa tego nie posiadają.

§ 17. Sposób egzaminowania kandydatek, wymienionych w punkcie a) § 11, określa przełożona.

Przy badaniu uzdolnień kandydatek należy wykluczyć mechaniczne sprawdzanie wiadomości przez pytania dorywcze lub wchodzące w zbytnie szczegóły.

Egzamin ustny kandydatki powinien się odbyć w ciągu jednego dnia i nie powinien trwać dłużej jak 1½ godziny.

§ 18. Po skończonym egzaminie Komisja ustala, czy poszczególne kandydatki są uzdolnione do skutecznego rozpoczęcia nauki w klasie I seminarium. Przy ustalaniu decyzji Komisja bierze pod uwagę świadectwo szkolne, opinie egzaminatorów o uzdolnieniach kandydatki, oparte o wypracowania piśmienne i egzamin ustny, oraz wynik badania uzdolnień muzycznych.

Za uzdolnione do klasy I seminarium nie mogą być uznane kandydatki, które wykazały znaczne braki w opanowaniu języka polskiego.

§ 19. Egzamin piśmienny i ustny dla kandydatek, wymienionych w punkcie b) § 11 odbywa się przed powołaną przez przełożoną Komisję Egzaminacyjną i jest przeprowadzany w sposób odmienny (§§ 20 i 21).

§ 20. Egzamin piśmienny dla kandydatek, o których mowa w § 19, odbywa się według przepisów § 13.

Egzamin ustny odbywa się: 1) z religii, 2) z języka polskiego, 3) z historii, 4) z geografii, 5) z nauki o przyrodzie, 6) z arytmetyki z geometrią. Egzamin ustny polega na badaniu przygotowania każdej kandydatki z osobna.

Egzamin ustny kandydatki powinien się odbyć w ciągu jednego dnia, wyjątkowo w ciągu dwóch dni następujących po sobie i nie powinien trwać dłużej, jak $1\frac{1}{2}$ godziny.

§ 21. Po przeegzaminowaniu kandydatek (§ 19) Komisja ustala na wniosek egzaminatorów ostateczny wynik egzaminu.

Kandydatki otrzymują z poszczególnych przedmiotów oceny, wyrażone w stopniach: bardzo dobry, dobry, dostateczny i niedostateczny.

Za uzdolnione do klasy I mogą być uznane tylko te kandydatki, które zdały egzamin z wynikiem co najmniej dostatecznym. W wyjątkowych przypadkach wynik ujemny z jednego przedmiotu nie będzie stanowił przeszkody do przyjęcia, jeżeli kandydatka wykaże wyraźne uzdolnienie i zadawalające wyniki w innych przedmiotach, przy czym mają zastosowanie postanowienia, zawarte w ust. 2 § 18.

§ 22. Na posiedzeniu wszystkich egzaminatorów i przewodniczących poszczególnych komisyj pod przewodnictwem przełożonej należy stwierdzić, które kandydatki mogą być przyjęte do klasy I; kandydatki te przyjmuje się do danego seminarium w liczbie, odpowiadającej liczbie wolnych miejsc. W przypadku, gdy liczba zakwalifikowanych kandydatek przewyższa liczbę wolnych miejsc, pierwszeństwo przy wyborze należy oddać kandydatkom, które zostały uznane za lepiej uzdolnione, spośród tych zaś dzieciom rodziców niezamożnych.

Prawo pierwszeństwa przy przyjmowaniu do danego seminarium bez względu na kolejność, ustaloną w myśl postanowień tego paragrafu, przysługuje dzieciom kawalerów orderu „Virtuti Militari", poległych funkcjonariuszy policji państwowej, inwalidów wojennych oraz sierotom, zasługującym na specjalną pomoc i dzieciom nauczycieli.

§ 23. Kandydatki, uznane za uzdolnione do podjęcia nauki w seminarium, o ile nie zostały do danego seminarium przyjęte, wskutek braku miejsca, otrzymują odpowiednie zaświadczenie według jednego z załączonych wzorów. Zaświadczenie takie uprawnia kandydatki do ubiegania się (§ 6a) o przyjęcie do klasy I innego seminarium względnie gimnazjum ogólnokształcącego bez ponownego składania egzaminu.

III. Przyjmowanie i egzaminy wstępne do klas II i III

§ 24. Do klasy II i III mogą być przyjmowane kandydatki, czyniące zadość wymaganiom §§ 1, 2 i 3. Przygotowanie do klas II lub III powinno być stwierdzone przez świadectwo dotychczasowej nauki, pobieranej w seminarium państwowym lub prywatnym z uprawnieniami seminariów państwowych, bądź też przez odpowiedni egzamin (§ 25—27), o ile kandydatka takiego świadectwa nie posiada. Świadectwo to powinno stwierdzać, iż kandydatka została promowana do odpowiedniej klasy w tym samym roku kalendarzowym i odchodzi bez przeszkód. O ile promowanie nastąpiło w poprzednim roku kalendarzowym, przyjęcie kandydatki na podstawie świadectwa może nastąpić wyjątkowo, o ile przełożona seminarium uzna przerwę w nauce kandydatki za usprawiedliwioną. W przeciwnym razie kandydatka zdaje egzamin.

§ 25. W razie wolnych miejsc w odnośnych klasach dopuszcza się do egzaminu wszystkie zgłoszone kandydatki, które nie posiadają świadectwa, wymienionego w § 24, a odpowiadają warunkom, wymienionym w §§ 2 i 3.

Egzamin składa się z części piśmiennej i ustnej.

Egzamin piśmienny kandydatek do klasy II i III odbywa się z języka polskiego i z arytmetyki z geometrią. Wypracowania egzaminacyjne odpowiadają rodzajem i zakresem wypracowaniom piśmiennym, wykonywanym w klasach, poprzedzających tę, do której kandydatki zdają.

Egzamin ustny odbywa się ze wszystkich bez wyjątku przedmiotów obowiązkowych, nauczanych w klasach poprzedzających tę, do której kandydatki zdają. Zakres wymagań przy egzaminie określa obowiązujący program. Egzamin polega na zbadaniu wiadomości oraz sprawności kandydatek i ich rozwoju ogólnego, przy czym oprócz odpowiedzi należy uwzględnić wykonanie przewidzianych w programach nauczania odpowiednich ćwiczeń i prac.

W razie zgłoszenia się do egzaminu uczennic z gimnazjów ogólnokształcących, zawodowych lub szkół innego typu Kuratorium może każdą z nich zwolnić od egzaminu z poszczególnych przedmiotów, biorąc za podstawę program tej szkoły, z której uczennica przybywa, oraz ocenę z danego przedmiotu na świadectwie szkolnym uczennicy.

§ 26. Egzaminy odbywają się przed powołaną przez przełożoną szkoły Komisją Egzaminacyjną, złożoną z przełożonej lub wyznaczonego przez nią nauczyciela, jako przewodniczącego, i powołanych przez przełożoną nauczycieli poszczególnych przedmiotów, jako egzaminatorów.

Egzaminatorzy przeprowadzają egzamin z każdego przedmiotu z osobna w obecności przewodniczącego.

Egzamin ustny kandydatki ze wszystkich przedmiotów nie powinien trwać dłużej niż 2 godziny. W zasadzie egzamin z jednego przedmiotu nie może trwać dłużej, jak 20 minut, egzaminowanie zaś bez przerwy — ponad 30 minut.

§ 27. Kandydatki, które zdały egzamin a z powodu braku miejsca nie zostały przyjęte, otrzymują zaświadczenie według jednego z załączonych wzorów. Zaświadczenie takie uprawnia kandydatki do ubiegania się o przyjęcie do innego seminarium bez ponownego składania egzaminu, przy czym przełożona tego seminarium może zażądać akt egzaminacyjnych kandydatki. Zaświadczenie takie nie jest równoważne z ukończeniem odpowiedniej klasy seminarium.

Kandydatka, która z któregokolwiek przedmiotu otrzymała ostateczną ocenę egzaminacyjną niedostateczną, nie może być przyjęta do tej klasy, do której zdawała i nie otrzymuje żadnego zaświadczenia o wynikach egzaminu.

IV. Przepisy końcowe.

§ 28. Uchwały, dotyczące wyników egzaminu i przyjęcia kandydatek do danego seminarium, powinny być odnotowane na specjalnych arkuszach.

Do arkuszy tych należy załączyć wypracowania egzaminacyjne kandydatek. Wypracowania te mogą być zniszczone po upływie 2 lat od terminu zdawania egzaminu.

Uchwały, powzięte w myśl postanowień § 22 oraz uchwały, dotyczące przyjmowania kandydatek do klas II i III, powinny być zapisane do osobnej księgi protokółów egzaminów wstępnych.

Wszelkie uchwały w sprawach, zastrzeżonych w regulaminie do decyzji Komisji Egzaminacyjnej, zapadają zwyczajną większością głosów. W razie równości głosów decyduje Przewodniczący.

Decyzję Komisji podaje przełożona do wiadomości kandydatkom.

§ 29. Przeprowadzenie egzaminów wstępnych według zasad odmiennych od ustalonych w niniejszych regulaminie może być dokonane jedynie za zezwoleniem Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Wzór
(do § 23 i § 27 regulaminu)

Państwowe Seminarium dla Wychowawczyń

Przedszkoli im. . . . .

w . . . .

Nr......... Rok szkolny 19.../...

ZAŚWIADCZENIE

. . . . ,
(nazwisko i imię)

urodzona dnia . . . . 19 ... r.

w . . . . powiatu . . . .

religii (wyznania) . . . . została na podstawie świadectwa ukończenia z pomyślnym wynikiem kl. . . . . . . szkoły powszechnej i na podstawie egzaminu do klasy pierwszej państwowego seminarium dla wychowawczyń przedszkoli uznana za uzdolnioną do podjęcia nauki w seminarium.

Nie została przyjęta z powodu braku miejsca.

. . . . dnia . . . . 19.... r.

Przełożona:

Pieczęć:

Wzór
(do § 23 i § 27 regulaminu)

Państwowe Seminarium dla Wychowawczyń
Przedszkoli im. . . . .
w . . . .

Nr......... Rok szkolny 19.../...

ZAŚWIADCZENIE

. . . . ,
(nazwisko i imię)

urodzona dnia . . . . 19.... r.
w . . . . powiatu . . . .
religii (wyznania) . . . . zdała egzamin wstępny do klasy pierwszej państwowego seminarium dla wychowawczyń przedszkoli, otrzymując stopnie następujące:

z religii . . . .
z języka polskiego . . . .
z historii . . . .
z geografii . . . .
z nauki o przyrodzie . . . . . .
z arytmetyki z geometrią . . . . .

Nie została przyjęta z powodu braku miejsca.

. . . . dnia . . . . 19.... r.

Przełożona:

Pieczęć:

Wzór
(do § 23 i § 27 regulaminu)

Państwowe Seminarium dla Wychowawczyń
Przedszkoli im. . . . .
w . . . .

Nr......... Rok szkolny 19.../...

ZAŚWIADCZENIE

. . . . ,
(nazwisko i imię)

urodzona dnia . . . . 19.... r.
w . . . . powiatu . . . .
religii (wyznania) . . . . zdała egzamin do klasy . . . . państwowego seminarium dla wychowawczyń przedszkoli, otrzymując stopnie następujące:

z religii . . . .
z języka polskiego . . . .
z matematyki . . . .
z nauki o przyrodzie . . . .
z nauki o Polsce . . . .
z ćwiczeń cielesnych, rytmiki, gier, zabaw i sportów . . . .
z rysunku . . . .
ze śpiewu łącznie z chórem . . . . .
z zajęć praktycznych . . . .
z gospodarstwa domowego . . . . .
z przedmiotów pedagogicznych . . . .

Nie została przyjęta z powodu braku miejsca.

. . . . dnia . . . . 19.... r.

Przełożona:

Pieczęć:

5.

ZARZĄDZENIE MINISTRA WYZNAŃ RELIGIJNYCH I OŚWIECENIA PUBLICZNEGO

z dnia 9 kwietnia 1938 r. (Nr II S-2483/38)

o nazwach szkół

(Przedruk z Dziennika Urzędowego Ministerstwa WR. i OP. 1938 r. Nr 4. poz. 87)

Na podstawie art. 1 ustawy z dnia 4 czerwca 1920 r. o tymczasowym ustroju władz szkolnych (Dz. U. R. P. Nr 50, poz. 304), art. 56 ustawy z dnia 11 marca 1932 r. o ustroju szkolnictwa (Dz. U. R. P. Nr 38, poz. 389), oraz § 8 rozporządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 7 czerwca 1932 r. o prywatnych szkołach oraz zakładach naukowych i wychowawczych, wydanego co do § 13 w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych, a co do § 20 w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych oraz Przemysłu i Handlu (Dz. U. R. P. Nr 50, poz. 473) zarządzam, co następuje:

§ 1. Przepisy niniejszego zarządzenia dotyczą nazw szkół: powszechnych (publicznych i prywatnych), średnich ogólnokształcących (państwowych, publicznych i prywatnych), państwowych zakładów kształcenia kandydatów na nauczycieli

szkół powszechnych i zakładów kształcenia kandydatek na wychowawczynie przedszkoli (państwowych, publicznych i prywatnych).

§ 2. (1) Zasady ustalania brzmienia nazw szkół, wymienionych w § 1, są następujące:

Nazwa publicznej szkoły powszechnej składa się:

a) z określenia: „publiczna",
b) z określenia rodzaju szkoły: „szkoła powszechna",
c) z określenia: „męska", „żeńska", jeśli szkoła jest przeznaczona wyłącznie dla chłopców lub dziewcząt. O ile szkoła jest koedukacyjna, nie zaznacza się tego w nazwie,
d) z określenia: „stopnia . . . .", oznaczonego cyfrą rzymską (I, II lub III),
e) z numeru porządkowego szkoły („Nr . . . ."), wyrażonego cyfrą arabską, jeżeli w danej miejscowości jest więcej niż jedna szkoła powszechna,
f) ewentualnie z oznaczenia patrona szkoły, zatwierdzonego przez władze szkolne,
g) z określenia języka nauczania, jeżeli językiem nauczania szkoły jest język państwowy i niepaństwowy (np. „z polskim i ruskim językiem nauczania") lub język niepaństwowy (np. „z niemieckim językiem nauczania"),
h) z oznaczenia siedziby szkoły.

(Przykłady: Publiczna Szkoła Powszechna Męska Stopnia III Nr 5 im A. Mickiewicza w . . . . ., albo: Publiczna Szkoła Powszechna Żeńska Nr 2 z ruskim językiem nauczania w . . . . . .).

(2) Nazwa państwowej lub publicznej szkoły średniej ogólnokształcącej, zakładu kształcenia kandydatów na nauczycieli szkół powszechnych i kandydatek na wychowawczynie przedszkoli, składa się:

a) z numeru porządkowego szkoły w danej miejscowości, wyrażonego cyfrą rzymską, jeżeli w miejscowości tej istnieje więcej, niż jedna szkoła danego rodzaju,
b) z określenia „państwowe", „publiczne",
c) z określenia rodzaju szkoły (np. „gimnazjum", „liceum i gimnazjum", „liceum pedagogiczne" itp.),
d) ewentualnie z oznaczenia patrona szkoły, zatwierdzonego przez władze szkolne,
e) z określenia języka nauczania, jeżeli językiem tym jest język niepaństwowy (np. „z ruskim językiem nauczania"),
f) z oznaczenia siedziby szkoły.

(Przykłady: II Państwowe Liceum i Gimnazjum im. Marii Konopnickiej w . . . ., albo: Państwowe Gimnazjum z ruskim językiem nauczania w . . . ., albo: I Państwowe Liceum Pedagogiczne w . . . .).

(3) Nazwa szkoły średniej ogólnokształcącej lub zakładu kształcenia kandydatek na wychowawczynie przedszkoli, utrzymywanej przez samorząd terytorialny, składa się przede wszystkim z określenia: „Miasta", „Wydziału Powiatowego", jako właściciela szkoły, oraz z innych części, podanych w ust. 1 § 8 rozporządzenia Ministra W. R. i O. P. z dnia 7 czerwca 1932 r. o prywatnych szkołach oraz zakładach naukowych i wychowawczych, wydanego co do § 13 w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych, a co do § 20 w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych oraz Przemysłu i Handlu (Dz. U. R. P. Nr 50, poz. 473).

(Przykłady: I Prywatne Gimnazjum Męskie im. . . . . Miasta . . . . w . . . ., albo: Prywatne Liceum Koedukacyjne im. . . . . Wydziału Powiatowego w . . . .)

(4) Nazwy szkół prywatnych ustala się zgodnie z przepisami § 8 rozporządzenia Ministra W. R. i O. P. z dnia 7 czerwca 1932 r., które przytoczono w ust. 3 § 2 niniejszego zarządzenia, i analogicznie do nazw, określonych w ust. 1 lub 2 § 2 niniejszego zarządzenia.

§ 3. (1) Szkoły przyjmują i używają nazw, ustalonych na podstawie decyzji władzy szkolnej.

(2) Szkoły, których stan ogólny — tak pod względem poziomu naukowo-wychowawczego, jak również pomieszczenia i wyposażenia, — jest dostatecznie wysoki, mogą za zezwoleniem władzy szkolnej (wyszczególnionej w § 5 niniejszego zarządzenia) w nazwach przybrać imiona świętych (błogosławionych) lub nazwiska osób zasłużonych dla Narodu i Państwa — na polu bitew, nauki, sztuki, pracy obywatelskiej lub zawodowej.

Szkołom prywatnym może być udzielone zezwolenie na uwidocznienie w nazwie patrona jedynie w uznaniu szczególnych zasług szkoły.

(3) Spośród zasłużonych osobistości należy wybierać przede wszystkim nazwiska takich osób, które bądź życiem, bądź działalnością związane są ze szkołą lub z miejscowością (okolicą), w których istnieje szkoła, przybierająca ich patronat.

(4) W nazwie szkoły nie może być uwidocznione nazwisko osoby żyjącej, jako patrona szkoły. W wyjątkowych przypadkach decyduje Minister W. R. i O. P.

§ 4. (1) Nazwę szkoły ustala się w języku państwowym.

(2) Dla szkoły, która ma w nazwie określenie

o niepaństwowym języku nauczania, może być za zezwoleniem powołanej do tego władzy szkolnej ustalona nazwa również w języku nauczania szkoły. W razie wątpliwości miarodajną jest nazwa w języku państwowym.

§ 5. (1) Nazwy dla poszczególnych szkół państwowych ustala Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, a dla wszystkich innych Kurator Okręgu Szkolnego.

(2) Ustala się nazwę szkoły:

a) państwowej — z urzędu lub na wniosek Kuratora Okręgu Szkolnego,

b) publicznej powszechnej — z urzędu lub na wniosek Inspektora Szkolnego,

c) pozostałych — na wniosek właściciela szkoły.

§ 6. Ustalona nazwa używana jest przez szkołę zasadniczo w pełnym brzmieniu.

W pieczątkach o wymiarach, nie mogących objąć nazwy szkoły w pełnym brzmieniu, używa się bądź nazwy skróconej, bądź też nazwy w skrótach — zależnie od długości nazwy i wymiaru pieczęci.

Konieczne skróty w nazwie szkoły państwowej lub publicznej na urzędowych pieczęciach ustala Ministerstwo W. R. i O. P. W odniesieniu do pieczęci szkół prywatnych mają nadal zastosowanie postanowienia okólników Ministerstwa W. R. i O. P.: Nr 153 z dnia 29 października 1933 (I Org. 1005/41/33) o pieczęciach prywatnych szkół oraz zakładów naukowych i wychowawczych — i Nr 53 z dnia 23 kwietnia 1934 r. (I Praw. 1005/15/34) o pieczęciach prywatnych szkół oraz zakładów naukowych i wychowawczych.

§ 7. (1) W razie uzasadnionej potrzeby nazwa szkoły może być zmieniona. Zmiany nazwy dokonywa władza, powołana do jej ustalenia.

(2) Nazwa szkoły ustalona lub zmieniona wchodzi w życie zasadniczo od nowego roku szkolnego.

§ 8. Nazwy szkół, ustalone (zatwierdzone) przed wejściem w życie niniejszego zarządzenia, powinny być w miarę potrzeby uporządkowane lub uzupełnione stosownie do przepisów niniejszego zarządzenia do końca roku szkolnego 1938/39.

§ 9. Zarządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Minister Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego:
W. Świętosławski

6.

OKÓLNIK Nr 22

z dnia 12 kwietnia 1938 r. (II P-2514/38)

w sprawie organizacji roku szkolnego 1938/39 w szkolnictwie powszechnym

(Przedruk z Dziennika Urzędowego Ministerstwa WR. i OP. 1938 r. Nr 4, poz. 100)

W związku z organizacją roku szkolnego 1938/39 w szkolnictwie powszechnym zarządzam, co następuje:

1. Z początkiem roku szkolnego 1938/39 wchodzą w okres obowiązku szkolnego na obszarze całego Państwa wszystkie dzieci urodzone w roku 1931.

W związku z trwającym nadal przedwczesnym opuszczaniem szkół przez starsze roczniki dzieci w wieku szkolnym, konieczne jest zwrócenie szczególnie bacznej uwagi na zwiększenie liczby uczniów faktycznie kończących naukę w zakresie przewidzianym dla szkół poszczególnych stopni i zyskujących prawo do otrzymania świadectwa ukończenia szkoły. Wskazana jest zarówno wzmożona propaganda ze strony władz szkolnych i nauczycielstwa, jak i najbardziej pilne stosowanie rygorów, związanych z przepisami o obowiązku szkolnym.

2. Aczkolwiek zwiększenie liczby etatów nauczycielskich na rok 1937/38 wydatnie podniosło stan szkolnictwa powszechnego, braki są jeszcze bardzo duże i dlatego niezbędna jest dalsza akcja, by możliwie więcej dzieci znalazło miejsce w szkołach powszechnych oraz, by zwiększyła się na wsi liczba szkół II i III stopnia. W ramach obecnych możliwości budżetowych nie można jeszcze za równie pilne uważać wprowadzenie normalnych liczb uczniów w klasach, jako etap jednak na drodze do poprawienia warunków nauki dziatwy i możliwości osiągnięcia lepszych wyników należy wysunąć dążenie do nie przekraczania norm § 93 statutu publicznych szkół powszechnych.

Główną uwagę należy zwrócić na zakładanie nowych szkół dla zespołów miejscowości nie należących do żadnego rejonu szkolnego, na zapewnienie miejsca w szkołach dla dzieci nie przyjętych do szkoły oraz na podniesienie stopnia tych szkół I i II stopnia, które ze względu na liczbę uczniów z własnego rejonu i kandydatów do wyższych klas z rejonów okolicznych, najwcześniej powinny stać się szkołami II i III stopnia.

3. Uznając w dalszym ciągu za konieczne dążenie do zorganizowania w każdej gminie zbiorowej przynajmniej jednej szkoły III stopnia, jako etap na tej drodze należy ustalić, by w roku szkolnym 1938/39 nie było już gmin, które nie posiadają przynajmniej jednej szkoły II lub III stopnia. Wyjątkiem mogą być tylko gminy wiejskie przylegające do miast, które nie pobierają opłat od uczniów przychodzących do szkoły z innej gminy.

4. Ponownie zwracam uwagę na wskazania okólnika Nr 71 z dnia 19 lipca 1937 r. (II P-4285/37) w sprawie ułatwiania uczniom szkół powszechnych przechodzenia i uczęszczania do szkół wyższego stopnia (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 9, poz. 310). Ze względu na brak jeszcze dostatecznej liczby etatów nauczycielskich dla zaspokojenia potrzeb wszystkich szkół obecnie nadmiernie obciążonych, organizację nowych szkół zbiorczych, nie opartych o znaczniejszą liczbę uczniów własnego rejonu, należy podejmować z dużą ostrożnością, a to w celu uniknięcia możliwych błędów organizacyjnych.

5. Zaznaczając, że podjęta w niektórych okręgach szkolnych planowa akcja zaopatrywania szkół powszechnych w pomoce naukowe dała wybitnie dodatnie rezultaty, podkreślam celowość dalszego jej prowadzenia lub zainicjowania na pozostałych terenach w porozumieniu z władzami nadzorczymi nad samorządem terytorialnym.

6. Organizację pracy w szkołach w roku szkolnym 1938/39 należy oprzeć na wskazaniach i planach godzin podanych w części I instrukcji dotyczącej planów godzin i programów nauki w publicznych szkołach powszechnych w roku szkolnym 1935/36, (Państw. Wydawnictwo Książek Szkolnych, Warszawa—Lwów 1935 r.) z zastosowaniem nadal oszczędnościowych planów godzin, jeśli zachodzi potrzeba i są możliwości.

7. W sprawie programów nauki w publicznych szkołach powszechnych przypominam zarządzenia okólnika Nr 76 z dnia 7 sierpnia 1936 r. Nr II P-5229/36 (Dz. Urz. Min. W.R. i O.P. Nr 7, poz. 128).

Ponadto w roku szkolnym 1938/39 należy uwzględnić następujące dostosowania i uzupełnienia:

a) Religia rzymskokatolicka

Szkoły II i III stopnia

W klasach I do V włącznie obowiązują programy, ustalone rozporządzeniem z dnia 1 października 1935 r. Nr II Pr-5481/35 i ogłoszone w oddzielnym wydawnictwie pt. „Program nauki religii rzymskokatolickiej w publicznych szkołach powszechnych trzeciego stopnia z polskim językiem nauczania".

Przy nauce kompletu z klas III i IV w szkołach stopnia drugiego obowiązuje w roku szkolnym 1938/39 program, ustalony w wyżej przytoczonym wydawnictwie dla klasy III.

W klasach VI i VII, zarówno pobierających naukę religii osobno jak i w komplecie, obowiązują w roku szkolnym 1938/39 dotychczasowe programy nauki religii rzymskokatolickiej dla oddziałów VI i VII szkoły powszechnej siedmioklasowej (Program nauki w publicznych szkołach powszechnych, wyd. z r. 1931, str. 12—14), z dalszym zastosowaniem w dwuletniej klasie VI szkoły stopnia II przemienności tych programów.

Szkoły I stopnia.

W klasach I do IV włącznie obowiązują w roku szkolnym 1938/39 programy, ustalone wyżej cytowanym rozporządzeniem z dnia 1 października 1935 r. Nr 5481/35 dla klas I — IV szkół stopnia trzeciego, z tym, że w klasach III i IV należy w granicach możliwości wprowadzać inne opowiadania biblijne i przykłady, niż w ubiegłym roku szkolnym.

W komplecie z klas I i II w roku 1938/39 obowiązuje program przeznaczony w tym samym wydawnictwie dla klasy I. Nauczyciel religii poświęci poza tym w drugim półroczu pewną ilość czasu na przygotowanie dostatecznie rozwiniętych dzieci z klasy II do Sakramentów Św. Pokuty i Ołtarza

b) Inne przedmioty

W sprawie nauki rysunku, zajęć praktycznych, śpiewu i ćwiczeń cielesnych w szkołach powszechnych z polskim językiem nauczania przy użyciu oszczędnościowych wariantów planu godzin obowiązuje instrukcja, dotycząca programów nauki w publicznych szkołach powszechnych w roku szkolnym 1936/37 i ogłoszona jako załącznik do okólnika Nr 76 z dnia 7 sierpnia 1936 r. II Pr-5229/36 (Dz. Urz. Min. W.R. i O.P. Nr 7, poz. 128).

8. Organizację pracy w szkołach i oddziałach specjalnych należy nadal opierać na wskazaniach szczegółowych, podanych do wiadomości w związku ze sprawozdaniami ze stanu organizacyjnego poszczególnych szkół.

Minister Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego:
W. Świętosławski

7.

ORGANIZACJA ROKU SZKOLNEGO 1938/39 W SZKOLNICTWIE ZAWODOWYM

KURATORIUM
OKRĘGU SZKOLNEGO LWOWSKIEGO
WE LWOWIE
dnia 19 maja 1938 r.
(Nr III-11550/38)

Na podstawie okólnika Ministra W. R. i O. P. z dnia 11 maja 1938 r. (Nr III O-2500/38) Kuratorium podaje następujące wskazówki i wyjaśnienia w związku z organizacją nowego roku szkolnego 1938/39:

Wskazówki ogólne

1. Od początku roku szkolnego 1938/39 wszystkie szkoły zawodowe powinny swą organizację opierać na ustawie ustrojowej z 1932 r. i na statutach wydanych na jej podstawie. Dotyczy to również tych szkół, które z jakiegokolwiek powodu nie otrzymają jeszcze nowego programu. Nie odnosi się to natomiast do szkół, które podlegają stopniowemu wygasaniu.

2. W związku ze spotykanymi często przypadkami, że poszczególne szkoły zawodowe lub klasy posiadają zbyt małą liczbę uczniów, Kuratorium przypomina postanowienia punktu 3, działu I zarządzenia w sprawach, związanych z ograniczeniem budżetu z dnia 9 lipca 1931 r., Nr I R—5428/31 i nie zezwala na uruchomianie bez zgody Ministerstwa klas (wydziałów, oddziałów) przy liczbie uczniów mniejszej od 30.

3. Szkoły otwierane lub przekształcane według nowego ustroju podlegać będą dyrekcjom tych szkół, zamiast których lub przy których będą tworzone, o ile nie nastąpią w tym względzie inne zarządzenia Ministerstwa.

4. Liczba instruktorów lub nauczycieli praktycznej nauki zawodu w szkołach nowego ustroju powinna być dostosowana do wskazań, podanych w wytycznych i programach.

5. Liczba klas w każdej szkole pozostaje w zasadzie taka sama, jaka była w roku bieżącym z wyjątkiem tych szkół, w których zgodnie ze statutem powstanie nowa klasa. Powiększenie liczby klas równoległych w wyjątkowych wypadkach może nastąpić na podstawie szczegółowo uzasadnianych wniosków, za zgodą Ministerstwa.

Przy stawianiu tego rodzaju wniosków winny Dyrekcje zwracać uwagę na celowość wypuszczania nowych absolwentów szkoły zawodowej w danej specjalności z punktu widzenia potrzeb regionalnych.

Warunki przyjmowania młodzieży do szkół przekształcanych określają statuty.

Świadectwo złożenia egzaminu wstępnego z wynikiem pomyślnym do klasy I. gimnazjum zawodowego, wydane w roku poprzednim, nie zwalnia od egzaminu wstępnego w b. r.

Lokale i urządzenia

6. Wobec często spotykanego nadmiernego przepełnienia szkół i powodowanych tym trudności lokalowych w zorganizowaniu pracowni i warsztatów może zajść konieczność zmniejszenia nadmiernej liczby klas równoległych (oddziałów). W tym również celu może okazać się koniecznym przeniesienie z terenu szkoły do osobnych lokali organizacyj, istniejących przy szkole i nie stanowiących z nią organicznej całości, a uszczuplających jej lokal, jak np. kursów specjalnych, spółdzielni wytwórczych absolwentów, mieszkań zajmowanych przez personel szkolny inter-

natów itp. Przeniesienie instytucyj nie wyklucza oddziaływania szkoły na ich stan i rozwój.

7. W związku z uwagami, podanymi w poprzednich punktach dla każdej szkoły, w której przewiduje się w roku szk. 1938/39 wprowadzenie nowego ustroju, należy opracować plan racjonalnego rozmieszczenia pracowni, warsztatów, gabinetów, szatni, itp. stosownie do wymagań programowych i przewidywanej liczby czynnych oddziałów (klas, grup), biorąc pod uwagę pełny rozwój szkoły. Przy opracowywaniu tego planu należy uwzględnić jedynie lokal posiadany przez szkołę, gdyż na jakąkolwiek rozbudowę liczyć można tylko w wyjątkowych i nielicznych przypadkach.

8. W związku ze znaczeniem, jakie odgrywa w reformowanej szkole zawodowej nauka praktyczna, należy zwrócić szczególną uwagę na należyte zorganizowanie i zaopatrzenie pracowni i warsztatów, będących głównym ośrodkiem nauczania w gimnazjach i liceach zawodowych oraz w szkołach gospodarstwa domowego.

W tym celu Dyrekcje winny przewidzieć w planach finansowo - gospodarczych odpowiednie kwoty na zaopatrzenie warsztatów i pracowni w niezbędne pomoce naukowe. Przy opracowywaniu tego zagadnienia należy uwzględnić możliwość korzystania z produkcji warsztatów niektórych szkół w celu zaopatrzenia innych.

Ministerstwo powołuje się w tym względzie na swe pisma: z 18 lutego 1938 r. Nr III P-934/38 w sprawie zaopatrzenia warsztatów w obrabiarki, oraz z dnia 15 marca 1938 r. Nr III P-115/38 w sprawie produkcji tokarek do własnego użytku.

Uczniowie

9. Uczniowie I klasy szkół, podlegających likwidacji, nie promowani do klasy II, mogą być przyjmowani do klas I szkół otwieranych w/g nowego ustroju bez egzaminu wstępnego, jeżeli odpowiadają pod względem przygotowania i wieku wymaganym warunkom.

10. Ponieważ w większej liczbie istniejących szkół stwierdzono, że znaczny odsetek uczniów nie otrzymuje promocji do klasy następnej, należy zwrócić baczną uwagę na dobór młodzieży pod względem właściwego przygotowania i stanu zdrowia.

Podział uczniów na grupy.

11. Przy nauczaniu zajęć warsztatowych klasę (oddział) należy dzielić na grupy, przy czym we wszystkich szkołach, prowadzących warsztaty mechaniczne, na jednego instruktora w dziale obróbki ręcznej powinno przypadać około 25 uczniów, w dziale obróbki maszynowej — 16 uczniów, przy pracy w kuźni — 20 uczniów.

W szkołach stolarskich podczas zajęć warsztatowych klasę (oddział) dzieli się na grupy, przy czym na jednego instruktora w dziale obróbki ręcznej powinno przypadać około 18 uczniów.

W żeńskich szkołach podczas zajęć warsztatowych i praktycznych klasę (oddział) dzieli się na grupy, przy czym na jedną instruktorkę powinno przypadać około 32 uczennic.

Przy nauczaniu języków obcych należy zwracać uwagę, aby grupy językowe były tworzone w zakresie klas a nie oddziałów równoległych, o ile liczba uczniów w grupie nie przekracza liczby ustalonej w statucie szkoły.

Oddziały równoległe w klasach wyższych powinny być łączone ze sobą, o ile ogólna liczba uczniów nie przekroczy liczby statutowej.

Szkoły prywatne

12. Właściciele szkół prywatnych, dotychczas jeszcze niezreorganizowanych, powinni wystąpić do Kuratorium z wnioskiem o wydanie orzeczenia, na którego podstawie będą mogli uruchomić nowe szkoły, likwidując jednocześnie stopniowo szkoły prowadzone według dawnego ustroju. Nie należy zezwalać, aby właściciel, otwierając szkołę według nowego ustroju, pozostawiał jednocześnie równoległe klasy starego typu.

13. Przekształcane szkoły prywatne powinny zachowywać swój dotychczasowy charakter co do płci młodzieży (szkoła męska, żeńska lub koedukacyjna). Zmiany mogą być dokonywane tylko w odniesieniu do szkół koedukacyjnych w kierunku zamiany ich na męskie lub żeńskie. Szkoły reorganizowane powinny w zasadzie utrzymać liczbę oddziałów równoległych w klasie I, jak w roku szk. 1937/38.

Zwiększenie liczby oddziałów klasy I może być dokonane w przypadkach wyjątkowych za zezwoleniem Kuratorium. W statutach przekształcanych szkół prywatnych powinny być ustalone podobnie warunki przyjęcia do szkoły, jak w odpowiednich szkołach państwowych.

14. Braki w zakresie pomieszczeń, pracowni, wyposażenia itp. powinny być w zasadzie uzupełnione przed rozpoczęciem nowego roku szkolnego.

Szczególnej troski właścicieli, o ile chodzi o stronę materialną, wymagają pomieszczenia szkół w tych wszystkich miejscowościach, w których, jak stwierdzono w czasie wizytacyj, są one niedostateczne. Właściciele szkół powinni dążyć do dostosowania lokali do potrzeb szkół, a tam, gdzie to jest możliwe do ich rozbudowy.

15. O liczbie klas w prywatnych szkołach handlowych (gimnazja 3 lub 4-klasowe, licea 2 lub 3-klasowe) decydować będzie Kuratorium. Kierunki specjalne w klasach IV. gimnazjów kupieckich, mechanicznych i elektrycznych Kuratorium ustali po każdorazowym porozumieniu się z Ministerstwem.

16. W roku szkolnym 1938/39 zostaną opracowane przez Ministerstwo przepisy, dotyczące uzyskiwania przez szkoły prywatne uprawnień szkół państwowych (publicznych). W związku z tym szkoły, które pragną ubiegać się o te uprawnienia, powinny już obecnie przestrzegać wszelkich przepisów, wydanych dla państwowych szkół zawodowych.

Szkoły przemysłowe

Szkoły przemysłowe państwowe

Z początkiem roku szkolnego 1938/39 będą przeprowadzone niżej podane zmiany organizacyjne w/g zasad nowego ustroju:

1. P. Szkoła Techniczna we Lwowie, a w szczególności szkoła majstrów budowlanych będzie przekształcona na P. Szkołę Mistrzów Rzemiosł Budowlanych.

2. P. Szkoła Budownictwa w Jarosławiu, a w szczególności Szkoła Majstrów Budowlanych — na P. Szkołę Mistrzów Rzemiosł Budowlanych.

3. P. Szkoła Wiertnicza w Borysławiu — na P. Szkołę Nadzorców Wiertniczych.

4. P. Szkoła Przemysłu Drzewnego w Kołomyi, a w szczególności:
Oddział stolarski — na P. Gimnazjum Stolarskie,
Oddział ciesielski — na P. Szkołę Ciesielską.

5. P. Szkoła Tkacka w Krośnie — na P. Gimnazjum Tkackie.

6. P. Szkoła Przemysłu Drzewnego w Stanisławowie — na P. Gimnazjum Stolarskie.

7. P. Szkoła Zawodowa Żeńska we Lwowie (oddziały hafciarski i koronkarski) — na P. Gimnazjum Koronkarsko-Hafciarskie.

8. Ponadto z początkiem nowego roku szkolnego będą uruchomione Państw. Wędrowne Kursy Tkackie w Krośnie przy Państw. Gimnazjum Tkackim.

Szkoły przemysłowe niepaństwowe

Z początkiem roku szkolnego 1938 39 powinny być przeprowadzone niżej podane zmiany organizacyjne w/g zasad nowego ustroju:

1. Średnia Szkoła Techniczna T-wa Średniej Szkoły Technicznej w Drohobyczu powinna być przekształcona na Pryw. Gimnazjum Mechaniczne tegoż T-wa. W klasie 4 kierunek elektro-mechaniczny.

2. Szkoła Rzemiosł T-wa Prywatnej Szkoły Przemysłowej w Rzeszowie — na Pryw. Gimnazjum Mechaniczne tegoż T-wa.

3. Pryw. Średnia Szkoła Zawodowa Żeńska im. E. Orzeszkowej Z. P. O. K. w Drohobyczu — na Pryw. 3-letnie Gimnazjum Krawieckie Z. P. O. K.

4. Pryw. Warsztaty „Sojuzu Ukrainok" w Przemyślu na Pryw. Szkołę Przysposobienia Krawieckiego „Sojuzu Ukrainok".

5. Szkoła Zawodowa Żeńska T. S. L. w Rawie Ruskiej — na Pryw. 3 letnie Gimnazjum Krawieckie T. S. L.

6. Szkoła Przemysłowa Żeńska Fundacji Ozjasza Gothelfa w Samborze — na Pryw. Szkołę Krawiecko-Bieliźniarską w/w Fundacji.

7. Średnia Szkoła Zawodowa Żeńska T-wa Szkoły Ludowej w Borysławiu — na Pryw. 3 letnie Gimnazjum Krawieckie T. S. L.

8. Pryw. Szkoła Zawodowa Żeńska im. św. Teresy Zgromadzenia SS. Opatrzności Bożej we Lwowie — na Pryw. 3 letnie Gimnazjum Krawieckie w/w Zgromadzenia.

9. Żydowska Pryw. Szkoła Zawodowa Żeńska Związku Szerzenia Wykształcenia Zawodowego wśród Żydów w Małopolsce w Stanisławowie, a w szczególności:

Oddział krawiecki — na Pryw. 3 letnie Gimnazjum Krawieckie w/w Związku.

Oddział bieliźniarski — na Pryw. 3 letnie Gimnazjum Bieliźniarskie w/w Związku.

10. Szkoła Zawodowa Żeńska Z. P. O. K. w Stryju — na Pryw. 3 letnie Gimnazjum Krawieckie Z. P. O. K.

Szkoły handlowe

Szkoły handlowe niepaństwowe

Z początkiem roku szkolnego 1938/39 mogą być przekształcane wedle nowego ustroju następujące szkoły:

1. 3-kl. Koed. Szkoła Handl. T. S. H. w Brzeżanach powinna być przekształcona na Pryw. 3 klasowe Gimnazjum Kupieckie T. S. H.

2. Prywatna Jednoroczna Szkoła Handlowa U. T. P. Ridna Szkoła w Jaworowie — na Pryw. Koed. Szkołę Przysposobienia Kupieckiego II stopnia tegoż T-wa.

Szkoły rolnicze

Szkoły rolnicze państwowe

Z początkiem roku szkolnego 1938/39 będą przeprowadzone niżej podane zmiany organizacyjne w/g zasad nowego ustroju:

1. Państw. Szkoła Rolnicza w Bereźnicy ($1\frac{1}{2}$ roczna) — na Państw. Dwuletnią Męską Szkołę Rolniczą w Bereźnicy.

2. Państw. Szkoła Rolnicza w Miłocinie — na Państw. Gimnazjum Rolnicze.

3. Państw. Szkoła Mleczarska w Rzeszowie — na Państw. Szkołę Mleczarską i Państw. Kursy Serowarskie

4. Państw. Wędrowne Kursy dla Gospodyń Wiejskich we Lwowie — na Państw. Żeńskie Wędrowne Kursy Rolnicze.

5. Państw. Wędrowne Kursy dla Gospodyń Wiejskich w Tarnopolu — na Państw. Żeńskie Wędrowne Kursy Rolnicze.

6. Państw. Wędrowne Kursy dla Gospodyń Wiejskich w Stanisławowie — na Państw. Żeńskie Wędrowne Kursy Rolnicze.

Szkoły gospodarstwa domowego

Szkoły gospodarstwa domowego niepaństwowe

Z początkiem roku szkolnego 1938/39 mogą być przekształcone w/g nowego ustroju następujące szkoły:

1. Seminarium Naucz. Gospod. S. S. Niepokalanek w Jazłowcu na Pryw. Liceum Gospodarstwa Wiejskiego S. S. Niepokalanek w Jazłowcu.

2. Szkoła Gospod. T-wa Warsztatów Rękodzielniczych dla Dziewcząt Żyd. we Lwowie — na Pryw. Szk. Przysposobienia w Gosp. Rodzinnym I stopnia.

8.

POWOŁANIE PRZY SZKOŁACH RZEMIEŚLNICZO-PRZEMYSŁOWYCH KOMISJI DO PRZEPROWADZENIA EGZAMINÓW NA CZELADNIKÓW

MINISTER WYZNAŃ RELIGIJNYCH
I OŚWIECENIA PUBLICZNEGO
Warszawa

POSTANOWIENIE
z dnia 11 maja 1938 r.
Nr III P-2705/38

Na podstawie art. 156 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 7 czerwca 1927 r. o prawie przemysłowym (Dz. U. R. P. Nr 53, poz. 468) w brzmieniu ustawy z dnia 10 marca 1934 r. (Dz. U. R. P. Nr 40, poz. 350) zarządzam utworzenie w roku szkolnym 1937/38 komisyj do przeprowadzenia egzaminów na czeladników przy szkołach rzemieślniczo-przemysłowych państwowych oraz niepaństwowych, wymienionych w załączonym wykazie. Uczniowie szkół niepaństwowych, przy których w roku szkolnym 1937/38 nie będzie utworzona komisja, mogą składać egzamin na czeladnika przed komisją przy jednej ze szkół, wymienionych w załączonym wykazie. Komisję dla każdego zawodu wyznaczy Kurator Okręgu Szkolnego.

Egzaminy na czeladników mogą być przeprowadzane jedynie tylko z tych zawodów, które w myśl przepisów prawa przemysłowego uważane są za rzemiosło i wyszczególnione są w art. 142 rozporządzenia o prawie przemysłowym w brzmieniu ustawy z dnia 10 marca 1934 r. oraz w rozporządzeniach Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 21 marca 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr 26, poz. 222) i z dnia 23 czerwca 1936 r. (Dz. U. R. P. Nr 49, poz. 356).

Regulamin komisyj egzaminacyjnych dla czeladników, ustanowiony

rozporządzeniem Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w porozumieniu z Ministrami Przemysłu i Handlu oraz Robót Publicznych z dnia 28 października 1928 r. ogłoszony został w Nr 3 Dziennika Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej w roku 1929 pod poz. 29.

Przy wykonywaniu tego rozporządzenia należy powodować się wskazaniami, podanymi w zarządzeniu Ministra W. R. i O. P. z dnia 12 marca 1929 r. Nr III T-1692/29 (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 5, poz. 57).

Minister
W. Świętosławski

Załącznik do pisma III P-2705/38

WYKAZ

szkół rzemieślniczo-przemysłowych, przy których w roku szkolnym 1937/38 mogą być tworzone Komisje dla egzaminów na czeladników

Kuratorium O. S.	Miejscowość	Nazwa szkoły
		I. SZKOŁY MĘSKIE
		Szkoły państwowe
Lwowskiego	Jaworów	Państwowa Szkoła Przemysłu Drzewnego
	Kamionka Strumiłowa	Państwowa Szkoła Rzemiosł
	Kołomyja	Państwowa Szkoła Przemysłu Drzewnego
	Rudnik n/S.	Państwowa Szkoła Przemysłu Drzewnego
	Stanisławów	Państwowa Szkoła Przemysłu Drzewnego
	Tarnopol	Państwowa Szkoła Ślusarstwa Maszynowego
		Szkoły niepaństwowe
	Brzeżany	Szkoła Przemysłu Drzewnego
	Lwów	Szkoła Rzemieślniczo-Przemysł. im. Dr Korkisa
	Rzeszów	Szkoła Rzemiosł
	Stanisławów	Szkoła Rzemieślniczo-Przemysłowa Związku „Wuzet"
	Stryj	Szkoła Rzem.-Przem. Tow. „Warsztaty Rękodzielnicze dla młodzieży żydowskiej"
		II. SZKOŁY ŻEŃSKIE
		Szkoły państwowe
	Lwów	Państwowa Szkoła Zawodowa Żeńska
		Szkoły niepaństwowe
	Borysław	Średnia Szkoła Zawodowa Żeńska T. S. L.
	Drohobycz	Prywatna Średnia Szkoła Zawod. Żeńska Z. P. O. K.
	Kołomyja	Prywatna Trzyletnia Szkoła Zawodowa Żeńska Z. P. O. K.
	Lwów	Szkoła Żeńska Zawod. T-wa „Warsztaty Rękodzieln. dla dziewcząt żydowskich"
	Lwów	Szkoła Zawodowa Żeńska Zgromadzenia SS. Bazylianek
	Lwów	Prywatna Szkoła Zawodowa Żeńska SS. Opatrzności Bożej
	Przemyśl	Szkoła Zawodowa Żeńska T. S. L.
	Przemyśl	Szkoła Zawodowa Żeńska T-wa „Warszt. Rękodzielniczych dla dziewcząt żydowskich"
	Rawa Ruska	Szkoła Zawodowa Żeńska T. S. L.
	Rzeszów	Szkoła Zawodowa Żeńska T. S. L.
	Sambor	Średnia Szkoła Zawodowa Żeńska im. St. Sobińskiego
	Sambor	Szkoła Przemysłowa Żeńska Fundacji O. Gotthelfa
	Stanisławów	Szkoła Przemysłowa Żeńska T-wa Szkoły Przemysłowej
	Stanisławów	Szkoła Zaw. Żeńska Tow. Szerzenia wykszt. zawod. wśród Żydów
	Stryj	Szkoła Zawodowa Żeńska Z. P. O. K.
	Tarnopol	Prywatna Szkoła Zawod. Żeńska T. S. L.
	Żółkiew	Szkoła Zawodowa Żeńska dla Dziewcząt Żyd.

9.

OKÓLNIK Nr 17

z dnia 30 marca 1938 r. (II W-1277/38)

w sprawie wytycznych dotyczących wyposażenia i urządzania sal gimnastycznych i boisk szkolnych

(Przedruk z Dziennika Urzędowego Ministerstwa WR. i OP. 1938 r. Nr 4. poz. 95)

Podaję do wiadomości wytyczne, jakie powinny obowiązywać przy urządzaniu i wyposażaniu sal gimnastycznych i boisk szkolnych w szkolnictwie średnim.

Kuratoria, Wydział Ośw. Publ. Śląskiego Urzędu Wojew. i Liceum Krzemienieckie dopilnują, aby sale gimnastyczne i boiska, oraz ich wyposażenia były stopniowo doprowadzone do stanu ustalonego w wytycznych.

Pożądanym jest, aby Kuratoria opracowały w tej sprawie plan na dłuższy okres czasu.

Jednocześnie Ministerstwo przypomina, że szczegóły budowy sali gimnastycznej, jej wymiarów, urządzeń i konserwacji sprzętu zawarte są w „Poradniku w sprawach nauczania i wychowania" Nr 3/5 z 1931 r.

Podsekretarz Stanu:

Jerzy Ferek Błeszyński

Załącznik do okólnika Nr 17 z 30. III. 1938 r. (II W-1277/38).

I. Sala gimnastyczna i jej wyposażenie

Sala gimnastyczna powinna być czysta, widna i starannie wietrzona, o ile możności większych rozmiarów od następujących minimalnych: szerokość 9 m, długość 17 m, wysokość 4,5 m. Normą jest rozmiar sali taki, aby na ucznia grupy ćwiczącej przypadło około 5 m² podłogi sali. Większe i bogaciej wyposażone szkoły winny projektować sale długości 24 m, szerokości 12—13 m i wysokości 5,5—6 m.

W bezpośrednim sąsiedztwie sali gimnastycznej powinny się znajdować: pokoik dla nauczyciela, szatnie z umywalnią i ewentualnie natryskami, miejsce na sprzęt gimnastyczny, miejsce ustępowe.

Sala bez któregokolwiek z wymienionych pomieszczeń nie może całkowicie odpowiedzieć wymaganiom.

Na wyposażenie sali gimnastycznej składają się przyrządy i przybory.

Przyrządy konieczne są następujące:

20 podwójnych drabinek szwedzkich (przyściennych),

4 ławki szwedzkie,
1 tram dwudzielny, podwójny,
4 kraty trójdzielne,
4 drabiny pionowe,
1 skrzynia,
2 pary stojaków,
2 kozły (mniejsze i większe),
2 materace skórzane,
10 lin pionowych,
1 koń,
6 piłek lekarskich,
40 pałeczek drewnianych (30 cm dług. przez 3 cm średnicy)

Przyrządy pożądane są następujące:

drugi tram,
druga skrzynia,
liny skośne,
drabinki sznurowe,
4 piłki lekarskie.

Przybory mogą być używane te same, jak na boisku, należy je jednak w tym przypadku po każdym użyciu na boisku starannie oczyścić. Należy dążyć do tego, aby mieć osobny komplet piłek do ćwiczeń na sali.

II. Boisko szkolne i jego wyposażenie

Boisko szkolne powinno mieć takie wymiary, aby można na nim zorganizować wszystkie gry, jakie przewiduje program ćwiczeń cielesnych z wyjątkiem gier polowych.

Konieczne są:

bieżnia o długości 60 m,
2 boiska do siatkówki o wymiarach 10 na 20 m,
2 boiska do koszykówki o wymiarach 45 na 23 m,

1 boisko do palanta, na którym można by również uprawiać grę w kwadrant o wymiarze 40 na 60 m (boisko do palanta może się pokrywać z boiskiem do siatkówki i koszykówki),

miejsce do rzutów dyskiem i pchnięcia kulą oraz miejsce do rzutów oszczepem (może być połączone z boiskiem a zwłaszcza z boiskiem do gry w palanta),

skocznia o rozbiegu z trzech stron.

Pożądane jest osobne boisko do palanta i do szczypiorniaka w wymiarze 80 na 40 m.

Przybory konieczne są następujące:

4 piłki do siatkówki,
2 piłki do koszykówki,
2 piłki do szczypiorniaka,
szarfy do oznaczania partii,
dwie siatki do siatkówki,
6 dysków ćwiczebnych, 2 przepisowe,
12 oszczepów bambusowych, 2 klejone jesionowe,
po 5 kul: 2,5 kg; 4 kg, 5 kg,
dwie pary stojaków do skoków,
8 chorągiewek do oznaczania granic boisk,
specjalnie zbudowana szafa na przybory, umożliwiająca należyte ich przechowanie i konserwację.

Przybory pożądane są następujące:

przybory do gier wymienione jako konieczne w ilości dwukrotnej,
przybory do gry w hokeja,
przybory do szermierki przynajmniej na cztery pary,
zapasowe łyżwy w większej ilości.

10.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA WYZNAŃ RELIGIJNYCH I OŚWIECENIA PUBLICZNEGO

z dnia 29 kwietnia 1938 r. (BP-4735/38)

o wymiarze zajęć w hufcach szkolnych i wynagrodzeniu za te zajęcia

(Przedruk z Dziennika Urzędowego Ministerstwa WR. i OP. 1938 roku Nr 4 poz. 77)

Na podstawie art. 1 ustawy z dnia 4 czerwca 1920 r. o tymczasowym ustroju władz szkolnych (Dz. U. R. P. Nr 50, poz 304) i art. 29 ust. 1 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli (Dz. U. R. P. Nr 104/32, poz. 873), zmienionej rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 października 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr. 85, poz. 660), zarządzam co następuje:

§ 1. Nauczycielowi, prowadzącemu w szkole w charakterze komendanta hufca szkolnego przewidziane w programach nauczania dla poszczególnych klas zajęcia z zakresu przysposobienia wojskowego młodzieży męskiej, liczy się do wymiaru godzin nauczania po 3 godziny lekcyjne za każdą klasę, w której przysposobienie wojskowe jest przedmiotem obowiązkowym.

Nauczycielce, prowadzącej w szkole w charakterze komendantki hufca szkolnego przewidziane w programach nauczania dla poszczególnych klas zajęcia z zakresu przysposobienia wojskowego młodzieży żeńskiej, liczy się do wymiaru godzin nauczania po 2 godziny lekcyjne tygodniowo za każdą klasę, w której przysposobienie wojskowe jest przedmiotem obowiązkowym.

§ 2. Jeżeli zajęcia z zakresu przysposobienia wojskowego prowadzą w charakterze komendanta(ki) hufca oficer lub podchorąży rezerwy, względnie instruktorka P. W. K. — § 7 zarządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego i Ministra Spraw Wojskowych z dnia 10 września 1937 r. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 12, poz. 369) — otrzymują oni za prowadzenie tych zajęć wynagrodzenie umowne według norm, przewidzianych dla nauczycieli kontraktowych z uwzględnieniem postanowień § 1 niniejszego rozporządzenia.

Komendant hufca szkolnego — oficer służby stałej, nie otrzymuje wynagrodzenia za zajęcia w hufcu szkolnym.

§ 3. Nauczycielowi, pełniącemu obowiązki zastępcy komendanta hufca szkolnego w przypadku, gdy komendantem jest oficer służby stałej, zajęcia w hufcu szkolnym liczy się do wymiaru godzin nauczania w ilości po 2 godziny lekcyjne tygodniowo przez cały rok szkolny za każdą klasę, w której przysposobienie wojskowe jest przedmiotem obowiązkowym.

§ 4. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia z ważnością od początku roku szkolnego 1937/38.

Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego:

W. Świętosławski

11.

USTAWA

z dnia 29 marca 1938 r.

o przejęciu przez Skarb Państwa wypłaty dodatku na mieszkanie dla nauczycieli publicznych szkół powszechnych

(Przedruk z Dz. U. R. P. z dnia 31 marca 1938 r. Nr 21, poz. 172)

Art. 1. (1) Skarb Państwa przejmuje wypłatę dodatku na mieszkanie dla nauczycieli publicznych szkół powszechnych, do której obowiązane są gminy w myśl przepisów art. 11 ust. (3) ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. o zakładaniu i utrzymywaniu publicznych szkół powszechnych (Dz. U. R. P. Nr 18, poz. 143) w brzmieniu nadanym rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 3 grudnia 1930 r. (Dz. U. R. P. Nr 86, poz. 662), w następujących terminach:

od dnia 1 kwietnia 1938 r. — w gminach wiejskich,

od dnia 1 kwietnia 1939 r. — w miastach nie wydzielonych z powiatowych związków samorządowych,

od dnia 1 kwietnia 1940 r. — w miastach pozostałych.

(2) W przypadku pozbawienia nauczyciela mieszkania, dostarczonego mu przed wejściem w życie ustawy niniejszej w budynku szkolnym lub innym budynku, stanowiącym własność gminy, obowiązek wypłaty dodatku na mieszkanie ciąży na gminie.

Art. 2. (1) Skarb Państwa będzie wypłacał dodatki na mieszkanie nauczycielom, którym gminy dostarczą mieszkań w nowowzniesionych budynkach szkolnych lub w innych nowowzniesionych budynkach, stanowiących własność gminy, jeżeli budynki te oddano do użytku po dniu 1 kwietnia 1938 r. W tych przypadkach gminom służy prawo pobierania czynszu za udzielone mieszkanie w wysokości, nie przekraczającej otrzymywanego przez nauczyciela dodatku na mieszkanie.

(2) Nie stosuje się przepisu ust. (1) do kierowników (nauczycieli kierujących) publicznych szkół powszechnych, którym dostarczono mieszkań w budynkach szkolnych.

Art. 3. Ustawa niniejsza nie obowiązuje na obszarze województwa śląskiego.

Art. 4. Wykonanie ustawy niniejszej porucza się Ministrom Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego oraz Skarbu w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

Art. 5. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Prezydent Rzeczypospolitej
I. Mościcki

Prezes Rady Ministrów
Sławoj Składkowski

Minister Skarbu:
E. Kwiatkowski

Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego:
W. Świętosławski

12.

UPOSAŻENIE URZĘDNIKÓW PAŃSTWOWYCH

w przypadkach powierzenia im czynności, wykluczających możność równoczesnego pełnienia zwykłych czynności służbowych

MINISTERSTWO SKARBU
Warszawa, dn. 28 marca 1938 r.
L. D. III. 308/3/38

Do
wszystkich ministerstw
w/m.

Ministerstwo Skarbu w porozumieniu z Prezydium Rady Ministrów zarządza co następuje:

Zdarzają się przypadki powierzania przez władzę urzędnikowi państwowemu w instytucjach, podległych nadzorowi władzy, czynności na czas nieograniczony, wykluczających możność równoczesnego pełnienia czynności służbowych, połączonych z jego stanowiskiem służbowym, np. czynności tymczasowego prezydenta miasta. W tych przypadkach nie doznaje zmiany stosunek służbowy urzędnika, a w konsekwencji nie ma prawnego uzasadnienia do odebrania przysługującego mu uposażenia, mimo fak-

tycznego niepełnienia czynności służbowych, połączonych z jego stanowiskiem służbowym i mimo równoczesnego pobierania wynagrodzenia z tytułu czynności powierzonych, z funduszów instytucji nadzorowanej.

W celu uniknięcia w takich przypadkach wypłacania urzędnikowi, nie wykonującemu normalnych czynności służbowych, uposażenia służbowego, należy powierzenie omawianych wyżej czynności w instytucjach nadzorowanych uzależnić od uprzedniego udzielenia mu bezpłatnego urlopu. Służba pełniona w czasie bezpłatnego urlopu może być w takich przypadkach zaliczona do emerytury na zasadzie art. 98 lit. d) ustawy emerytalnej z dnia 11 grudnia 1923 r., przy zastosowaniu wszystkich innych postanowień tego artykułu.

Podsekretarz Stanu:
T. Grodyński

MINISTERSTWO
WYZNAŃ RELIGIJNYCH I OŚWIECENIA
PUBLICZNEGO
Warszawa, dnia 12 kwietnia 1938 r.
Nr BP-6972/38

do wiadomości i stosowania.

Dyrektor Biura Personalnego:
W. Przybyłowicz

13.

NUMERACJA LEGITYMACYJ PRACOWNIKÓW PAŃSTWOWYCH I ICH ŻON

MINISTERSTWO WYZNAŃ RELIGIJNYCH
I OŚWIECENIA PUBLICZNEGO
Warszawa

OKÓLNIK Nr 23
z dnia 29 kwietnia 1938 r.
(BP-3181/38)

W związku z zarządzeniem Prezydium Rady Ministrów z dnia 9 lutego 1938 r. Nr 40-6/35, Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego zmienia punkt 8 (Numer legitymacji) okólnika Nr 26 z dnia 6 marca 1935 r. (BP-3237/35) o legitymacjach urzędowych nowego wzoru dla pracowników państwowych i ich żon, nadając mu następujące brzmienie:

„8. Numer legitymacji

Legitymacja funkcjonariusza otrzymuje numer ewidencyjny, który wpisany jest trwale w kwadracie (górna prawa strona) rubryki 4-ej karty ewidencyjnej (wykazu służbowego) funkcjonariusza. Legitymacja żony otrzymuje ten sam numer łamany przez arabską cyfrę 1 (jedynkę) np.: „Legitymacja Nr 329/1". Nie należy używać w legitymacjach numerów składanych jak: 980/35/1390, oraz skrótów (znaków) ustalonych dla Kuratoriów w części E. pkt. 3 Okólnika Nr 26 z dnia 22 lutego 1932 r. (BP-3080/32) o wypełnianiu i prowadzeniu kart kwalifikacyjnych i ewidencyjnych". Dostosowanie dotychczasowych legitymacyj do numeracji wprowadzonej okólnikiem niniejszym, przeprowadzić należy przy sposobności wydawania nowych legitymacyj, a w miarę zgody interesowanych (ze względu na koszty) również przy przedłużaniu ważności legitymacyj.

Dyrektor Biura Personalnego
W. Przybyłowicz

14.

UWAGI O EGZAMINACH W SZKOŁACH ŚREDNICH OGÓLNOKSZTAŁCĄCYCH

MINISTERSTWO WYZNAŃ RELIGIJNYCH
I OŚWIECENIA PUBLICZNEGO
Warszawa, dnia 20 maja 1938 r.
Nr II S-1869/38

Obserwacje egzaminu wstępnego do gimnazjum i liceum jak również egzaminu ukończenia gimnazjum ujawniły szereg uchybień pod względem formalnym i rzeczowym oraz niezgodności z obowiązującymi regulaminami.

W związku z tym Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego zwraca uwagę na konieczność przestrzegania regulaminów.

W szczególności należy unikać na przyszłość następujących uchybień:

I. Egzamin wstępny do gimnazjum.

1. Przy egzaminie wstępnym zachodziły przypadki, że wymagano od zgłaszających się do egzaminu dokumentów nie wymienionych w § 7 odnośnego regulaminu (np. świadectwa szczepienia ospy, zaświadczenia obywatelstwa itp).

2. Wprowadzano osobnych egzaminatorów historii i języka polskiego, oraz geografii i przyrody dla kandydatów, wymienionych w § 11 a regulaminu, lub też wbrew wskazaniom § 15 gdy był jeden egzaminator nie uwzględniano wiadomości z historii na egzaminie z języka polskiego lub przyrody na egzaminie z geografii.

3. Nie przestrzegano ściśle czasu trwania egzaminu określonego w § 17 i nie kończono egzaminu ustnego jednego kandydata w przeciągu jednego dnia.

Zaznaczyły się również niedomagania organizacyjne w sposobie indywidualnego przeprowadzania egzaminów. Wyznaczanie bowiem na jeden określony termin większych grup kandydatów (do 30 osób) do egzaminu powodowało długie wyczekiwanie dzieci na ich kolej; byłoby bardziej celowe powoływanie na egzamin grup mniejszych z wyznaczeniem dla każdej z nich ścisłego terminu.

4. W wielu przypadkach komisje były czynne w niepełnym składzie i bez udziału delegata szkoły powszechnej.

5. Należy również wyjaśnić, że po ukończeniu egzaminu pewnej grupy kandydatów, komisje powinny ustalić, którzy z nich nadają się do podjęcia studiów w gimnazjum, i ogłosić im wynik egzaminu. Odkładanie decyzji do końcowego posiedzenia komisji nie jest zgodne z przepisami. Posiedzenie końcowe w myśl § 22 ma za zadanie wyłącznie dokonać wyboru spośród kandydatów, którzy zdali egzamin, w przypadku gdy liczba miejsc wolnych w klasie I jest mniejsza od liczby zakwalifikowanych kandydatów.

6. W sprawie tematów na egzamin piśmienny zaznaczyć należy, że ich dobór i szczegółową redakcję powinny uskuteczniać komisje danej

szkoły we własnym zakresie; ustalanie bowiem tematów przez zespoły dyrektorskie w porozumieniu z przedstawicielami szkolnictwa powszechnego okazało się w praktyce nie celowe. Zdarzało się nieraz, że dawano tematy zbyt trudne (zwłaszcza z arytmetyki), wymagające szczególnej pomysłowości. To sprzeciwia się § 13 regulaminu, który jasno określa rodzaj i stopień trudności tematów egzaminacyjnych. Oczywiście nie wyklucza to możliwości wspólnego rozważania zagadnień, dotyczących egzaminu, w celu określenia ogólnych wskazań w sprawie zakresu i stopnia trudności tematów.

II. Egzamin ukończenia gimnazjum.

1. Ponieważ egzamin ukończenia gimnazjum z powodu wielkiej liczby przedmiotów stawia duże wymagania wytrzymałości psychicznej i fizycznej uczniów, należy zwrócić uwagę na sposób jego przeprowadzenia i tak go zorganizować aby umożliwić zdającym bardziej równomierny rozkład wysiłku w granicach czasu, przeznaczonego na egzamin. W związku z tym było by wskazane, żeby część praktyczną egzaminu z robót ręcznych przeprowadzić w terminie przeznaczonym na egzaminy piśmienne, a przy egzaminie ustnym łączyć przedmioty pokrewne w grupy, przy czym uczniowie mogli by zdawać egzamin z jednej grupy przedmiotów przed południem, z drugiej — popołudniu.

2. Przy organizowaniu egzaminów należy zwrócić większą uwagę na odpowiedni dobór członków komisji.

Członkowie komisji powinni ściślej niż dotąd przestrzegać przepisów § 21 regulaminu, który wkłada na nich obowiązek uczestniczenia w egzaminie i czynnego udziału we wszystkich pracach komisji, przy czym ustalanie ocen powinno się odbywać komisyjnie z uwzględnieniem wszystkich momentów wyszczególnionych w § 26 regulaminu. Przy egzaminie należy poddać gruntownemu badaniu tych kandydatów, którzy jako uczniowie szkół bez uprawnień nie otrzymali promocji z klasy czwartej.

3. W odniesieniu do części merytorycznej egzaminu należy podkreślić, że dobór tematów piśmiennych jako też pytań ustnych powinien opierać się w myśl § 10 co do zakresu materiału naukowego, jego sposobu ujęcia i skali wymagań na programie nowego gimnazjum. W związku z tym należy unikać pytań (zwłaszcza w niektórych przedmmiotach np. język polski), które wybiegają poza program i których stopień trudności dorównywa pytaniom przy egzaminie dojrzałości; z drugiej strony nie można się ograniczyć jedynie do materiału kl. IV, co zdarzało się nieraz przy egzaminie takich przedmiotów, jak historia, geografia, a zwłaszcza biologia. W praktyce punktem wyjścia przy egzaminowaniu może być materiał programowy kl. IV, do którego należy nawiązywać pytania z materiału klas poprzednich, zwłaszcza jeśli materiał ten pozostaje w ścisłym związku z omawianym konkretnie zagadnieniem.

Wspomnieć należy też zbyt szablonowy sposób egzaminowania z matematyki (nie uwzględnianie tematów teoretycznych) oraz brak względnie nie wyzyskanie pomocy naukowych.

III. Przyjmowanie uczniów do liceum ogólnokształcącego.

1. Sposób przyjmowania uczniów do liceum budził zastrzeżenia, zwłaszcza z powodu dowolności stosowania zwolnień. Zdarzały się przypadki, że zwalniano uczniów tylko z części egzaminu, czego regulamin nie przewiduje albo też rozszerzono zakres egzaminu na przedmioty nie objęte wykazem podanym w § 10 regulaminu względnie naznaczono kandydatom egzamin z przedmiotów, z których regulamin przewiduje swobodę wyboru. To wszystko stoi w wyraźnej sprzeczności z jego przepisami.

Ostateczne wyniki egzaminu powinny być ustalone, zgodnie z § 13, całostkowo, bez wyróżniania jego części piśmiennej i ustnej, oraz poszczególnych przedmiotów egzaminacyjnych.. Decydować o wyniku egzaminu powinny takie czynniki, jak odpowiednie zdolności oraz pewien zakres przyswojonej wiedzy i zamiłowania kandydata. Dlatego nie właściwą jest rzeczą w ocenie ostatecznej zwracać uwagę tylko na jeden z wymienionych czynników, co w praktyce ograniczało się zazwyczaj do badania zasobu wiadomości kandydata.

2. W sprawie treści egzaminu zauważyć należy, że tematy piśmienne były niejednokrotnie za trudne i nie zgodne pod względem zakresu materiału i sposobu ujęcia z obowiązującym programem. Tematy powinny być tak sformułowane, żeby były dla kandydata zrozumiałe i dotyczyły zagadnień, dla których rozwiązania kandydaci posiadają dostateczny zapas materiału faktycznego, nabyty w ciągu nauki gimnazjalnej. Było by wskazane egzamin ustny rozpoczynać od rozmowy z kandydatem, w której mógł by się swobodnie wypowiedzieć i w ten sposób wykazać swe zainteresowania, przedstawić co i jak czytał w dziale przynajmniej jednego z przedmiotów egzaminu. Na tle tak przprowadzonej rozmowy można sformułować pytania bardziej szczegółowe z zakresu zagadnień podstawowych, przede wszystkim klasy czwartej w oparciu jednak o wiadomości, zdobyte w poprzednich latach nauki. W związku z tym kandydat powinien wykazać pewną sprawność i umiejętność posługiwania się środkami pomocniczymi i przyrządami, dlatego przy egzaminie w większej mierze niż dotąd powinny znaleźć zastosowanie różnego rodzaju pomoce naukowe.

3. W ten sposób przeprowadzony egzamin wymaga starannego obmyślenia przez nauczyciela środków badania kandydatów i umiejętnego ich stosowania i należytego przygotowania się samego nauczyciela.

Odpowiednio przygotowany pod względem organizacyjnym i rzeczowym egzamin osiągnie swój cel i spełni swe zadania jako narzędzie selekcyjne, które umożliwi lepszy dobór młodzieży, uzdolnionej do studiów licealnych. Wymienione powyżej sprawy nie wyczerpują zapewne wszystkich możliwych uchybień, jakie popełniono lub jakie w przyszłości mogą się zdarzyć, dlatego Minsterstwo prosi Kuratorium (Wydział Oświecenia Publicznego) o poddanie egzaminów dalszej bacznej obserwacji, zbieranie spostrzeżeń i przedstawianie ich Mnisterstwu przy sposobności sprawozdań rocznych.

Podsekretarz stanu:

Jerzy Ferek Błeszyński

15.

KRAJOWA WYSTAWA LOTNICZA WE LWOWIE

W czasie od 29-go maja do 29 czerwca 1938 r. odbędzie się z okazji 20-lecia lotnictwa polskiego a w tym 15-lecia istnienia L. O. P. P. i 10-lecia polskiego lotnictwa sportowego — Krajowa Wystawa Lotnicza we Lwowie.

Wystawa ta zobrazuje w ośmiu działach wszechstronny rozwój lotnictwa oraz da pogląd na wszystkie zagadnienia, związane z powstaniem, rozwojem oraz gospodarczą i wojskową działalnością lotnictwa.

W okresie jej trwania będą organizowane imprezy lotnicze jak zloty gwiaździste, pokazy lotów szybowcowych, masowe skoki spadochronowe, zawody balonów, imprezy teatralne itp.

Wszelkich informacyj i wyjaśnień w sprawie organizowania wycieczek i zwiedzania wystawy — udziela Zarząd Okręgu Wojewódzkiego L. O. P. P. we Lwowie, ul. Podlewskiego 1.

Ze względu na wyjątkową doniosłość lotnictwa dla zagadnień gospodarczych i wojskowych — proszę PP. Dyrektorów, Kierowników i Insp. Szkolnych o zachęcenie jak najszerszych warstw młodzieży i nauczycielstwa do zwiedzenia wystawy.

MINISTERSTWO
WYZNAŃ RELIGIJNYCH I OŚWIECENIA
PUBLICZNEGO
Warszawa.
Dnia 22 kwietnia 1938 r.
Nr III-1341/38

Przesyłając odpis pisma Ligi Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej Lwowskiego Okręgu Wojewódzkiego, Ministerstwo prosi Kuratorium o powiadomienie szkół o wymienionej wystawie.

Dyrektor Departamentu
Jan Firewicz

16.

Z DZIENNIKA USTAW

Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej, Warszawa 1938, zawiera między innymi:

w nr. 32 z dnia 7 maja: Ustawę z dnia 28 kwietnia 1938 o kwalifikacjach zawodowych do nauczania w państwowych przemysłowych szkołach wyższych nieakademickich. — Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 29 kwietnia 1938 o przygotowaniu w czasie pokoju obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej w dziedzinach regulacji i zabudowania osiedli oraz budownictwa publicznego i prywatnego;

w nr. 33 z dnia 12 maja: Prawo o ustroju adwokatury.

17.

UPRAWNIENIA PUBLICZNYCH SZKÓŁ POWSZECHNYCH

Rozporządzeniem z dn. 8 kwietnia 1938 Nr I-6415/38 Kurator Okręgu Szkolnego nadał Prywatnej Szkole Powszechnej w Łomnie utrzymywanej przez Zgromadzenie S. S. Rodziny Marii uprawnienia publicznych szkół powszechnych III stopnia.

18.

WIZYTATORZY NAUKI RELIGII

Ordynariat Biskupi obrządku łacińskiego w Przemyślu zamianował w miejsce ks. dra Jana Paska wizytatorem nauki religii w szkołach średnich na terenie miast Krosna i Jasła ks. Antoniego Kwolka, proboszcza obrz. łacińskiego w Jaśle. Ordynariat Biskupi obrządku greckiego w Przemyślu powierzył obowiązki wizytatora nauki religii w szkołach kulikowskiego dziekanatu ks. Iwanowi Kliofasowi, proboszczowi w Kulikowie.

19.

Z ŻAŁOBNEJ KARTY

Grzegorz Hetman, p. o. kierownika szkoły powszechnej I stopnia w Łuczyńcach pow. Rohatyn, zmarł dn. 31 marca 1938 w 48 roku życia a 25 roku służby nauczycielskiej.

Włodzimierz Kowalski, profesor Państwowej Szkoły Technicznej we Lwowie, zmarł dn. 11 kwietnia 1938.

20.

RUCH SŁUŻBOWY

Rubryka „Ruch służbowy" obejmuje tylko pracowników administracji szkolnej i dyrektorów bądź kierowników szkół. Zmiany tyczące się nauczycieli będą podawane do wiadomości oddzielnie w wykazach, ogłaszanych przez „Dziennik Urzędowy" w półrocznych odstępach czasu.

Kuratorium O. S. L.

Minister W. R. i O. P. rozporządzeniem z dn. 14 kwietnia 1938 Nr B. P.-7390/38 przeniósł mgra Moździerza Zenona, referendarza Wydziału Oświecenia Publicznego Urzędu Wojew. Śląskiego w Katowicach, na własną prośbę z dn. 1 maja 1938 na równorzędne stanowisko do Kuratorium O. S. L. we Lwowie.

Kurator Okręgu Szkolnego rozporządzeniem z dn. 29 kwietnia 1938 Nr B. P.-13924/38 mianował z dn. 1 maja 1938 Jasną Kazimierę, kontraktowego kancelistę w Kuratorium O. S. L., kancelistą w Kuratorium O. S. L. do odwołania.

Szkoły powszechne

Mianowani: — Bałabanówna Maria, nauczycielka przy Państwowym II Liceum Pedagogicznym Żeńskim we Lwowie, kierowniczką publicznej szkoły powszechnej III stop. nr. 35 im. Klementyny Tańskiej we Lwowie — Gubrynowicz Zofia, nauczycielka p. o. kierowniczki publ. szkoły powsz. III stop. nr. 34 im. St. Staszica we Lwowie, kierowniczką tejże szkoły — Janczewski Stanisław, nauczyciel p. o. kierownika publ. szkoły powszechnej III stop. im. P. Skargi w Jarosławiu, kierownikiem tejże szkoły.

Przeniesieni w stan spoczynku: — Buchtalerz Aniela, kierowniczka publ. szkoły powsz. II stop. w Miękiszu Nowym pow. Jarosław — Jakubiszyn Bazyli, kierownik publ. szkoły powszechnej III stop. w Chodaczkowie Wielkim, pow. Tarnopol.

Szkoły zawodowe

Mianowani: — Śmiglewska Antonina, nauczycielka p. o. przełożonej Państwowego Gimnazjum Kupieckiego Żeńskiego we Lwowie, przełożoną tegoż gimnazjum.

21.

KONKURSY

na stanowiska kierowników publicznych szkół powszechnych

L. porz.	Miejscowość	Powiat	Stopień organizacyjny (Szkoły)	Charakter (Szkoły)	Język nauczania (Szkoły)	Do użytku kierownika: mieszkanie	Do użytku kierownika: grunt	Uwaga
1	Kamionka Str.	Kamionka Str.	III	żeńska	polski		10 a	Konkurs II. Pierwszeństwo z W. K. N.
2	Komarno	Rudki	III	męska	polski	4 ub.	—	Pierwszeństwo z W. K. N.

Podania o powyższe stanowiska należy składać drogą służbową na ręce właściwych Inspektorów Szkolnych w terminie 6 tygodniowym od daty ogłoszenia.

22.

KOMUNIKATY

Nauczanie religii w szkołach dokształcających zawodowych

Ministerstwo wyjaśnia, że nauczanie religii grecko-katolickiej, ewangelickiej lub mojżeszowej w publicznych szkołach dokształcających zawodowych może się odbywać odrębnie przy co najmniej 20 uczniach danego wyznania. W razie, gdy w klasie nie ma tylu uczniów jednego wyznania, można stworzyć z dwóch lub trzech klas różnego poziomu taki komplet i naukę religii prowadzić cyklicznie.

Liczbę godzin nauczania religii określają obowiązujące programy. $1/2$ godziny przypada na naukę religii według dawnego, jeszcze obowiązującego podziału godzin, zaś 1 godzinę w szkołach dokształcających zawodowych specjalnych, dla których zostały ogłoszone nowe programy.

Łączenie uczniów jednego wyznania różnych klas na naukę religii wynika z ograniczeń budżetowych. (Min. W. R. i O. P. z dnia 23 marca 1938 nr. III. P-636/38).

Terminy egzaminów dla kandydatów na stanowiska I kategorii w państwowej służbie administracyjnej

Egzaminy dla kandydatów na stanowiska I kategorii w państwowej służbie administracyjnej odbywać się będą w ciągu całego roku — z wyjątkiem miesięcy lipca i sierpnia. Kandydaci zamierzający poddać się egzaminowi, powinni zgłosić przystąpienie do egzaminu pisemnie bezpośrednio Przewodniczącemu Komisji Egzaminacyjnej przy Ministerstwie W. R. i O. P., który zawiadomi ich o wyznaczonym dla nich przez Ministerstwo terminie egzaminu. W zgłoszeniu należy podać numer i datę decyzji, którą dopuszczono do egzaminu kandydata. Zachowanie drogi służbowej nie obowiązuje przy tym zgłoszeniu. (Min. W. R. i O. P. z dn. 28 kwietnia 1938 Nr B. P. 8907/38).

Zaliczenie bezpłatnej praktyki do ustalenia

Praktyka nauczycielska, wprowadzona okólnikiem Nr 28 z dnia 7 marca 1933 r. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. nr 2, poz. 38), stanowi pracę w szkołach w rozumieniu art. 8 ust. 3 powołanej ustawy, o ile tylko odpowiada innym postanowieniom tego artykułu, a w szczególności, analogicznie do ust. 4, jeżeli pełniona była w wymiarze co najmniej 14 godzin tygodniowo. (Min. W. R. i O. P. z dn. 16 lutego 1938 nr B. P. 8519/37).

Wymiar uposażenia nauczycieli publicznych szkół powszechnych

Ukończenie dwuletniego Kollegium Studium Pracy Społeczno-Oświatowej Wolnej Wszechnicy Polskiej jest równoznaczne z ukończeniem dwuletniego Kursu Sekcji Społeczno-Oświatowej Wydziału Pedagogicznego Wolnej Wszechnicy Polskiej, gdyż zgodnie z § 72 Statutu Wolnej Wszechnicy Polskiej, — zatwierdzonego w dniu 11. X. 1935 r. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 12, poz. 210), Studium Pracy Społeczno-Oświatowej wchodzi jako Sekcja Społeczno-Oświatowa w skład Wydziału Pedagogicznego, świadectwa zaś Sekcji odpowiadają wymaganiom pkt. „b“ § 65 Statutu. Wszyscy więc nauczyciele, posiadający świadectwa z ukończenia dwuletniego Kursu Sekcji Społeczno - Oświatowej Wydziału Pedagogicznego Wolnej Wszechnicy Polskiej w Warszawie winni pobierać uposażenie określone § 19, względnie § 52 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 19-go grudnia 1933 r. o zasadach zaszeregowania funkcjonariuszów państwowych (Dz. U. R. P. Nr. 102, poz. 781). Równocześnie Ministerstwo uchyla wszystkie decyzje sprzeczne z niniejszym wyjaśnieniem. (Min. W. R. i O. P. z dn. 12 kwietnia 1938 r. Nr B. P. 7081/38).

Ubezpieczenie nieetatowych nauczycieli religii, którzy nie są duchownymi

Nauczyciele religii w publicznych szkołach powszechnych, udzielający nauki za wynagrodzeniem po 1 zł za faktycznie odbytą godzinę nauki a którzy nie są duchownymi, zasadniczo podlegają obowiązkowi ubezpieczenia na podstawie ustawy z dn. 28. III 1933 r. o ubezpieczeniu społecznym (Dz. U. R. P. nr 51, poz. 396) i rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24. XI. 1927 r. o ubezpieczeniu pracowników umysłowych (Dz. U. R. P. nr 106, poz. 911) w brzmieniu zmienionym ustawą z 15. III 1934 r. (Dz. U. R. P. nr 39, poz. 347) z tym, że unormowanemu ostatnio wymienionym rozporządzeniem ubezpieczeniu emerytalnemu i na wypadek braku pracy osoby wyżej wymienione podlegają, o ile nie są wyłączone od obowiązku ubezpieczenia na zasadzie art. 5 w szczególności punktu 2. tegoż rozporządzenia. (Min. W. R. i O. P. z dn. 29 marca 1938 Nr B. P. 29067/37).

Wyższy Kurs Nauczycielski w Warszawie

W roku szkolnym 1938/39 grupa matematyczno-przyrodnicza na Państwowym Wyższym Kursie Nauczycielskim w Warszawie będzie podzielona na dwie grupy. Na jednej podgrupie będzie wprowadzona obok matematyki biologia, fizyka i chemia, a na drugiej — matematyka, geografia, fizyka i chemia.

W ten sposób wszyscy kandydaci na grupę matematyczną są obowiązani przygotować się do egzaminu z matematyki i fizyki, natomiast każdy kandydant wybiera sobie dowolnie biologię lub geografię. (Min. W. R. i O. P. z dn. 11 maja 1938 Nr II. P. 3343/38).

Zniżki kolejowe dla wycieczek szkolnych

Ministerstwo Komunikacji, mając na uwadze znaczenie akcji wycieczkowej szkolnej dla rozwoju intellektualnego i podniesienia uświadomienia obywatelskiego młodzieży — wprowadziło daleko idące ulgi kolejowe przy przejazdach młodzieży szkolnej „pociągami popularnymi szkolnymi". Ulga ta stosowana jest przy przejazdach co najmniej 600 uczestników i wynosi 80% od opłat normalnych. Wycieczki szkolne złożone z conajmniej 10 osób, korzystają z ulgi 66 % od opłat normalnych, przy czym na każdych 10 uczniów (nic) 1 osoba niezamożna jest uprawniona do bezpłatnego przejazdu.

Powyższe ulgi kolejowe dla młodzieży szkolnej nie mogą być rozszerzane. (Min. W. R. i O. P. z 22 kwietnia 1938 Nr II. 3388/38).

Dwumiesięczny Biuletyn literacki i naukowy

Poradnia Biblioteczna w porozumieniu z Wydziałem Oświaty Pozaszkolnej Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego rozpoczęła w kwietniu rb. wydawanie dwumiesięcznego Biuletynu literackiego i naukowego, który jest bieżącą kontynuacją „Książki w bibliotece" i „Przewodnika literackiego i naukowego". Biuletyn będzie omawiał nowości wydawnicze ostatnich kilku miesięcy ze wszystkich dziedzin piśmiennictwa. W ciągu roku Biuletyn omówi około 300 książek, najbardziej nadających się do bibliotek oświatowych. Zasadniczo jest on przeznaczony dla wszystkich interesujących się książką. W szczególności w najszerszym zakresie powinni z niego korzystać bibliotekarze bibliotek oświatowych oraz nauczyciele i oświatowcy, którzy prowadzą pracę kulturalną przy pomocy książki. Wykorzystanie Biuletynu może być bardzo rozmaite, nadaje się on bowiem nie tylko do informowania o nowych książkach, ale odpowiednio przystosowany do lokalnych warunków może z powodzeniem pełnić rolę katalogu rozumowanego nowości wydawniczych. Prenumerata roczna dla bibliotek, bibliotekarzy, nauczycieli i pracowników oświatowych wynosi 2,25 zł. Wobec korzyści jakie przedstawia wymienione wydawnictwo jest rzeczą wskazaną, by Biuletyn zaabonowały zarówno osoby zainteresowane, jak również biblioteki oświatowe. Egzemplarz okazowy jest do przejrzenia w inspektoracie Szkolnym.

Aprobowane książki

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego zatwierdziło do użytku szkolnego książki:

I. Wilchiwskyj, Pan Prezydent Polskoj Reczypospołytoj, Ihnatij Mościckij. Państwowe Wydawnictwo Książek Szkolnych, Lwów, 1937 — jako książkę do bibliotek uczniowskich szkół powszechnych i gimnazjów z ruskim językiem nauczania. (Nr II Pr. 16365/38 z dn. 11 kwietnia 1938).

J. Kowalski i M. Golias, Juvenis Romanus (Łatyński czytania dla II klasy). Państwowe Wydawnictwo Książek Szkolnych, Lwów, 1935 — jako podręcznik do nauki języka łacińskiego na II klasę gimnazjum z ruskim językiem nauczania. (Nr. II. Pr. 14953/37 z dn. 12 kwietnia 1938).

O. Rożankiwska i J. Petrowa, Moja Persza knyżeczka — (bukwar), Państwowe Wydawnictwo Książek Szkolnych, Lwów, 1937 — jako podręcznik do nauki języka ruskiego w szkołach powszechnych z ruskim językiem nauczania i w szkołach powszechnych z polskim językiem nauczania. (Nr II Pr. 15371/37 z dnia 12 kwietnia 1938).

Francusko-Ukraińskyj Slownyk do pidrucznyka francuskoji mowy dla III gimnazijnoj klasy O. Cieślińskiej i H. Nieniewskiej. Aux quatre coins de la France, przekład dr. M. Rudnickiej, Państwowe Wydawnictwo Książek Szkolnych, Lwów, 1936 — jako książkę pomocniczą dla uczniów gimnazjum z ruskim językiem nauczania. (Nr II Pr. 14958 ex 1937 z dn. 12 kwietnia 1938).

Mychajło Drozd, Peremożeć Okenau, Państwowe Wydawnictwo Książek Szkolnych, Lwów, 1937 — jako książkę do bibliotek uczniowskich szkół powszechnych i gimnazjów z ruskim językiem nauczania. (Nr II Pr. 16364/38 z dn. 12 kwietnia 1938).

Wystawy obrazów Artura Grottgera

W związku z 75 rocznicą Powstania Styczniowego Towarzystwo Przyjaciół Weteranów 1863 Roku wydało album obrazów Artura Grottgera. Całość albumu składa się z trzech cyklów: „Warszawy", „Polonii" i „Wojny" — reprodukcji obrazu „Nocturno" i autoportretu. Cena wynosi 54 zł bez oprawy (w oprawie 60 zł). Celem udostępnienia młodzieży szkolnej i społeczeństwu zapoznania się z obrazami Ar. Grottgera, Towarzystwo zorganizuje przy pomocy Związku Pracy Obywatelskiej Kobiet, lokalne wystawy plansz tego albumu. Dyrekcje (Kierownictwa) szkół, zechcą oddać bezpłatnie na ten cel lokal szkolny i zainteresować wystawą Koła Rodzicielskie oraz udostępnić młodzieży szkolnej bez żadnych opłat jej zwiedzanie. Normalny bieg nauki szkolnej nie może być z tego powodu zakłócony. Udział uczniów w wystawach powinien być dobrowolny, oparty na zainteresowaniu i potrzebie poznania arcydzieł Grottgera przez młodzież, która — odnosi się to głównie do środowisk mniejszych — nie miała do tego dotąd sposobności.

Z uwagi na dużą wartość artystyczną wydawnictwa Towarzystwa Przyjaciół Weteranów 1863 Roku szkoły, które nie posiadają reprodukcji obrazów grottgerowskich mogą nabyć albumy w granicach swoich możliwości budżetowych z funduszów przeznaczonych na pomoce naukowe lub z funduszów opiek rodzicielskich. (Adres: Warszawa, Nowy Świat 35 (Federacje Tow. Przyjaciół Weteranów 1863 r.). Dochód z wydawnictwa albumu i z wystaw jest przeznaczony na ufundowanie domu-schroniska dla wdów po Weteranach 1863 Roku. (Ministerstwo W. R. i O. P. Nr II. W-3177/38 z dn. 6 maja 1938).

Awans automatyczny

Przez awans automatyczny należy rozumieć przechodzenie nauczycieli do wyższych grup uposażenia w obrębie tej samej kategorii awansujących pod warunkiem upływu przepisanego dla takiego awansu okresu służby. Awans taki może nastąpić tylko z dniem 1 stycznia roku następnego po ukończeniu okresu, zgodnie z zasadą wyrażoną w § 33 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 19. XII. 1933 r. o zaszeregowaniu funkcjonariuszów państwowych do grup uposażenia (Dz. U. R. P. Nr 102, poz. 781). Przepis bowiem wymienionego § 33, umieszczony na końcu rozdziału 3, obejmującego przepisy dotyczące nauczycieli, należy traktować tylko łącznie z innymi przepisami tego rozdziału, umieszczonymi w poszczególnych paragrafach. Dlatego też w przypadku, gdy trzy lata służby, wymaganej § 15 cytowanego rozporządzenia do awansu do X grupy uposażenia, upływają w tym roku kalendarzowym, w którym nauczyciel złożył egzamin praktyczny, termin jego awansu winien być oznaczony na podstawie § 33 wymienionego rozporządzenia. Przykłady: 1. nauczyciel rozpoczął służbę w dniu 1. II. 1935 r., złożył egzamin praktyczny w dniu 12. V. 1937 r., winien przejść do grupy X uposażenia z dniem 1. I. 1939 r. zgodnie z przepisami wymienionego § 33. 2. nauczyciel rozpoczął służbę w dniu 1. II. 1935 r., egzamin praktyczny złożył w dniu 5. V. 1938 r. — winien przejść do grupy X uposażenia zgodnie z zasadą wymienionego § 33 tj. z dniem 1. I. 1939 r. Jednakże nauczyciel, który złożył egzamin praktyczny po dniu 1 stycznia roku następującego po ukończeniu trzech lat służby, wymaganej w § 15 wymienionego na wstępie rozporządzenia, winien przejść do grupy X uposażenia na zasadach zawartych w art. 15 lit. b, rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28. X. 1933 r. o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych (Dz. U. R. P. Nr 86, poz. 663). Przykład: nauczyciel rozpoczął służbę w dniu 1. II. 1935 r., egzamin praktyczny złożył w dniu 20. XI. 1939 r. — winien przejść do grupy X uposażenia z dniem 1 najbliższego kalendarzowego miesiąca po dniu powstania warunków uzasadniających zmianę uposażenia tj. z dniem 1. XII. 1939 r. zgodnie z przepisami art. 15 lit. b cytowanego wyżej rozporządzenia. (Min. W. R. i O. P. z dnia 12 maja 1938 r. Nr 3, P-8785/38).

DZIAŁ NIEURZĘDOWY

JADWIGA JAROSZOWA

Kilka słów o historii i organizacji Kół krajoznawczych Młodzieży szkolnej Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego

Mija 32 lat od chwili, gdy idea krajoznawcza znalazła ucieleśnienie w Polskim Towarzystwie Krajoznawczym. I niemal od pierwszej chwili istnienia tego Towarzystwa hasła i idee krajoznawcze przesiąkały przez nauczycielstwo do młodzieży szkolnej. W rożnych środowiskach trzech zaborów istnieli zapaleńcy, którzy w myśl hasła „poznaj swój Kraj i Ojczyźnie służ" — odkrywali przed młodzieżą piękno ziemi ojczystej podczas długich wędrówek. Uczyli ją kochać całą, zjednoczoną w sercach — gdzie nie było kordonów granicznych... To była najlepsza lekcja dla przyszłych pełnowartościowych obywateli wolnej Polski.

Rozumieli dobrze wychowawcze znaczenie krajoznawstwa wszyscy wielcy wychowawcy młodzieży. Ta myśl kierowała śp. prof. Ludomirem Sawickim, profesorem Uniwersytetu Jagiellońskiego, gdy w roku 1919 powołał do życia Sekcję Kół Krajoznawczych młodzieży przy krakowskim Pol. Towarzystwie Krajoznawczym. Początkowo praca ograniczała się do terenu krakowskiego, dopiero po wydaniu pierwszych numerów „Miesięcznika Krajoznawczego", późniejszego „Orlego Lotu", zaczęły się sprawą Kół interesować inne środowiska.

Pierwszy i jakże serdeczny odzew tego zainteresowania zabrzmiał ze Lwowa. Śp. kurator Stanisław Sobiński, gorący wyznawca idei krajoznawczej, wydał w dniu 8. grudnia 1920 r. do wszystkich szkół okręgu okólnik, polecający „Orli lot" jako obowiązkową lekturę dla bibliotek uczniowskich. Równocześnie zachęcał nauczycielstwo do tworzenia Kół krajoznawczych. To był moment przełomowy dla młodego jeszcze ruchu krajoznawczego i czasopisma, które zyskawszy w ten sposób wielką rzeszę prenumeratorów utrwaliło swoje istnienie.

Z biegiem lat, wobec stale wzrastającej liczby Kół, Rada główna Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego utworzyła w pierwszych miesiącach r. 1927 Komisje Kół Krajoznawczych z siedzibą w Krakowie. Na przewodniczącego powołano inicjatora i organizatora tej pracy wśród młodzieży, prof. Leopolda Węgrzynowicza, który do dziś nieprzerwanie tę godność piastuje.

Celem usprawnienia organizacji polecono oddziałom Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego w środowiskach większych powołać do życia Koła Opiekunów kół krajoznawczych młodzieży szkolnej. We Lwowie powstaje takie koło, później przemianowane na sekcję okręgową opiekunów, w lutym 1933 r. Pierwszą pracą sekcji było zarejestrowanie wszystkich istniejących w okręgu kół i zaznajomienie się z ich pracą. Aby zaradzić brakowi przewodników, zorganizowano w latach 1934/35 kursy przewodników po Lwowie. Każdy z nich zgromadził około 100 członków lwowskich Kół krajoznawczych. Szereg odczytów, które skupiały nieraz ponad 1000 słuchaczy, zaznajomił naszą młodzież z ostatnimi polskimi wyprawami geograficznymi, parkami narodowymi itp. W maju 1936 r. odbył się okręgowy zjazd opiekunów łącznie z konferencją rejonową ogniska geograficznego. Urządzano też dalsze wycieczki krajoznawcze. W wycieczce do Krakowa, zorganizowanej wspólnie z inspektoratem podmiejskim Lwow. w październiku 1935 r., wzięło udział 1600 osób z pośród młodzieży i nauczycielstwa naszego okręgu.

W czerwcu 1937 wyruszyła delegacja kół krajoznawczych lwowskich na VIII ogólno polski zjazd krajoznawczy w Pińsku.

Na zebraniu sprawozdawczym w październiku 1937 r. z inicjatywy lwowskiej młodzieży krajoznawczej zawiązał się Komitet mający na celu stworzenie Zrzeszenia Kół krajoznawczych i opra-

cowanie statutu. Po zatwierdzeniu tegoż przez władze szkolne odbyło się pierwsze walne zebranie Zrzeszenia w dniu 11 grudnia 1937 r. Celem zrzeszenia jest zakładanie kół szkolnych średnich i powszechnych, urządzanie świetlic krajoznawczych, wystaw, wycieczek i wieczornic krajoznawczych. Zrzeszenie tworzy sekcję przewodników po Lwowie, które wobec wzrastającego stale ruchu turystycznego na terenie Lwowa oddaje usługi zwłaszcza przy oprowadzaniu wycieczek szkolnych.

Kół krajoznawczych na terenie Lwowa jest obecnie 26, gdy w roku 1932 było ich w całym okręgu zaledwie 13.

W planie swej pracy Koła uwzględniły przede wszystkim nasz region. Zebrane materiały przydają się w pracy szkolnej, ożywiając lekcje zagadnień życia współczesnego. Tematów do prac dostarczył Lwów, jego warunki naturalne, zabytki, życie gospodarcze i kulturalne miasta jako całości i poszczególnych dzielnic — a nawet gwara lwowska.

Praca badawcza młodzieży nie ograniczyła się do rogatek miejskich, wyszła poza nie, zetknęła się z wsią podlwowską. I tam spotkać już można krajoznawców notujących skrzętnie swoje spostrzeżenia i szukających śladów dawnej kultury i sztuki ludowej. Świetlice wsi podlwowskich znają ich także, jako tych, którzy w myśl haseł krajoznawczych chcą nie tylko poznać swój kraj, ale też mu służyć. Krajoznawcy stykają się podczas wywiadów i pracy społecznej z ludnością wiejską, wczuwają się w jej życie, uczą się je cenić i starają się znaleźć tę nić serdeczną, która musi połączyć oba te środowiska: wieś i miasto.

24.

Dr ZIELIŃSKI JÓZEF

Zabytki i pamiątki historyczne w województwie stanisławowskim

Terytorium dzisiejszego województwa stanisławowskiego stanowi tę część Polski, której historia przechodziła najrozmaitsze koleje. Najstarsze dzieje tego zakątka Rzpltej giną w pomroce niesprawdzonych teoryj i domysłów wiążących Zadniestrze bądź to z dziejami Polski bądź Rusi; z kolei od początku XII-go wieku aż do r. 1340 władają tą ziemią książęta ruscy z centralnym ośrodkiem naprzód w Haliczu, a potym w Chełmie i Lwowie, wreszcie od chwili zajęcia Ziemi Czerwieńskiej przez Kazimierza W-go wchodzi ona w skład ziem Rzpltej. Z tą chwilą ustala się jej charakter jako pogranicznej kresowej dzielnicy, która w dobie przedrozbiorowej przechodzi dwa etapy.

Pierwszy to okres pokojowej pracy cywilizacyjnej sięgający prawie aż po koniec w. XVI-go. Znaczą go owe „zdobycze pługa polskiego" posuwające z każdym dziesiątkiem lat falę osadniczą od Dniestru ku nieprzebytym borom karpackim, znaczą drogi handlowe idące ze Lwowa poprzez Stryj na Węgry i poprzez Rohatyn, Halicz, Tyśmienicę i Śniatyn do Mołdawii, wreszcie owe liczne posterunki pracy kulturalnej i religijnej w postaci coraz to gęściej zakładanych miast i miasteczek, kościołów i cerkwi, klasztorów i monasterów. Cała ta praca powiązana jak najściślej z nowym polskim systemem administracyjnym i sądowym oraz nowym układem stosunków społecznych i politycznych związała te ziemie tak mocno z resztą Polski, że owoców tej pracy zniszczyć nie zdołały wszystkie późniejsze kataklizmy wojenne, jakie spadły na Podkarpacie.

Dzieje okresu następnego poprzez cały wiek XVII i części XVIII-go pisały dosłownie krew i żelazo, pożoga i bodaj czy jeszcze nie straszniejszy jasyr tatarski, które „złotym szlakiem" przecinając całe Podkarpacie obracały nieraz w niwecz bogaty dorobek czasów minionych. Wojna z jej wszystkimi następstwami: głodem, zarazą i zubożeniem ludności, stała się odtąd jakby chlebem codziennym Podkarpacia. W tym stanie rzeczy wymagającym ustawicznej czujności i gotowości tworzył się nowy typ człowieka hartownego i przygotowanego na wszystko, którego nie tak łatwo łamały klęski życiowe i niebezpieczeństwa. Tworzyło się twarde i nieustępliwe społeczeństwo kresowe, które na tym jednym wielkim pobojowisku stworzyło chwałę polskiego oręża spełniającego zaszczytną misję „antemurale christianitatis". Proste zaś wyliczenie co potężniejszych tylko najazdów turecko-tatarskich, kozackich i wołoskich z lat 1594, 1624, 1629, 1634, 1648, 1655,

Zamek w Rakowcu

fot. prof. M. Gaudiak

1657, 1672, 1676, 1684 i 1699 z pominięciem całego szeregu drobniejszych tatarskich wypraw rabusiowskich, daje dostateczne wyobrażenie o tym, czym była ta epoka w. XV-go dla tej części Polski.

Dwa wieki następne aż do dni wielkiej wojny światowej to okres względnego spokoju, który pozwolił zabliźnić zadane rany i zatrzeć powoli ślady zniszczenia. Ale 4 lata zawieruchy wojennej znowu srodze i jakby ze szczególniejszą mściwością nawiedziły całe Podkarpacie. Nowoczesna wyrafinowana technika wojenna strawiła nieraz ze szczętem to, czemu rady nie mogły dać szabla i kołczan tatarski i Podkarpacie zamieniło się znowu w jedno olbrzymie pobojowisko wojenne, które pozostawiło po sobie ślady nieraz nierównie trwalsze od tamtych z w. XVII-go.

O tym wszystkim, o tych wielkich chwilach bujnego i kwitnącego życia oraz dniach chwały wojennej grozy i zniszczenia mówią nam nie tylko pyłem archiwalnym przysypane kroniki, relacje i dokumenty, ale przemawiają do nas jeszcze wymowniejszym językiem te milczące świadectwa minionych czasów, które w takim stanie czy innym przetrwały do czasów dzisiejszych. Mówi o tym wszystkim przede wszystkim archiwum kamienne, które uczony historyk i archeolog z łopatą w ręku nam ukazuje, mówi o tym owe pół tysiąca mogił, kurhanów porozrzucanych po przeszło 150 miejscowościach naszego województwa, świadczą ruiny i resztki zamków, grodzisk-horodyszcz, szańców i wałów obronnych, przemawiają wreszcie może najsilniej do naszej wyobraźni owe nieliczne zabytki architektoniczne, przeważnie kościelne, które w kształcie nieraz bardzo zmienionym, przecież początkami swoimi sięgają odległego zamierzchłego średniowiecza. Wszystko to razem wzięte stanowi dzisiaj jakby jedno wielkie muzeum pamiątek historycznych, które współczesne pokolenie winno nietylko poznać i umiłować, ale otoczyć je jak najstaranniejszą opieką, aby długie jeszcze wieki świadczyć mogły o tym, czym ta ziemia była w dziejach Polski i czym się zasłużyła. Ze wszystkich powiatów województwa stanisławowskiego najbardziej zabytkowym jest bezwątpienia powiat stanisławowski, którego część północna z Haliczem i okolicą wzbudziła w latach ostatnich szczególniejsze zainteresowanie. Zabytki Halicza i najbliższej okolicy sięgają jeszcze połowy w. XII-go, a z pośród nich na pierwszym miejscu postawić trzeba romańsko-bizantyński kościół OO. Franciszkanów w św. Stanisławie pod Haliczem, pochodzący z początków XII-go w. Stanowi on bezsprzecznie najstarszy istniejący zabytek na Ziemi Czerwieńskiej; uważny obserwator zwróci uwagę na piękne w swej romańskiej prostocie portale i absydy z półkolumienkami, które łącznie z masywnymi ciosowymi murami dolnej partii kościoła świadczą o starodawnym charakterze tego zabytku, stanowiącego ongiś jedną z licznych obronnych cerkwi otaczających książęcy gród halicki[1]. Gród halicki stał na miejscu dzisiejszej wsi Kryłos, odległej o 7 km na południe od Halicza, gdzie o jego istnieniu świadczą potężne potrójne wały fortyfikacyjne otaczające wieś od południa oraz w roku ubiegłym odkopane fundamenty katedry halickiej za-

Brama Skitu w Maniawie

fot. prof. M. Gaudiak

[1]) Żałować należy tylko, że po 20 latach jeszcze nie doprowadzono do zupełnego odnowienia tej najcenniejszej pamiątki w naszym województwie. Piękny portal główny znajduje się w stanie pożałowania godnym i niszczeje z każdym dniem coraz więcej.

łożonej w połowie w. XII-go przez ks. Jarosława Ośmomysła. Sam Halicz posiada również ciekawe zabytki pochodzące z czasów po zajęciu Halicza przez Polskę. Tu wymienić należy miejscową cerkiew parafialną z pocz. XV-go w., zamek starościński z r. 1658, kościół parafialny łaciński z końca XVIII-go w., wreszcie nietyle zabytek ile przejaw pewnego rodzaju egzotyki miejscowej, jaką stanowi miejscowa kenessa karaimska. Poza tym w najbliższej okolicy Halicza znajduje się cały szereg pomników w postaci fundamentów cerkwi, wałów, horodyszcz i całego szeregu ciekawych nazw topogragraficznych.

Ruiny zamku w Haliczu
fot. prof. M. Rosenbaum

Opuszczając Halicz w kierunku Stanisławowa, oglądamy po drodze w Mariampolu, siedzibie ongiś h. w. k. Stanisława Jabłonowskiego, resztki zamku, ufundowanego przez hetmana z końcem w. XVII-go oraz dawny klasztor kapucyński z poł. XVIII-go w.; w Jezupolu leżącym na drugim brzegu Dniestru siedzibie sławnej ongiś na całe Pokucie poza kościołem i klasztorem OO. Dominikanów z roku 1843 nic nie dochowało się ciekawszego do naszych czasów.

Stosunkowo bogatszy rejestr zabytków znajdziemy zato w stolicy województwa, w Stanisławowie, który na przełomie w. XVII i XVIII-go był nietylko najpotężniejszą twierdzą na Pokuciu, ale i poważnym centrum kultury i gospodarstwa. Pierwsze słowa należą się najstarszemu zabytkowi, stanisławowskiej kolegiacie, pochodzącej z 1670 a przerobionej w pół wieku potym w r. 1737. Jej bogate wewnętrzne barokowe urządzenie, piękne stylowe ołtarze z relikwiami św. Wincentego, portrety arcybiskupów oraz założycieli miasta, groby hetmańskie Jędrzeja i Józefa Potockich i ich bliższej rodziny oto najciekawsze tylko fragmenty godne uwagi w tej starej świątyni, którą tak pięknie spopularyzował Sienkiewicz we wzruszającym końcowym akordzie swego „Pana Wołodyjowskiego". Równie piękną ozdobą miasta pozostanie na zawsze kościół ormiański z poł. XVIII-go wieku fundowany staraniem mieszczan ormiańskich oraz h. w. k. Józefa Potockiego, który słusznie chlubi się nader cennymi rzeźbami figuralnymi świadczącymi o dobrym smaku ich twórcy jak i ambicji chwalebnej fundatorów. Znawcę dawnej sztuki fortyfikacyjnej zainteresują resztki murów obronnych koło kolegiaty katedry gr.-kat. oraz budynku liceum pedagogicznego poza tym zachował się dawny pałac zamkowy Potockich w zabudowaniach dzisiejszego szpitala wojskowego. Z pośród innych zabytków na wzmiankę zasługują jeszcze dawny kościół i kolegium OO. Jezuitów (dziś katedra grecko-kat.), trzy pomniki, a to Chrystusa, Matki Boskiej oraz św. Jana Nep., pochodzące z poł. XVIII-go w., wreszcie stare stylowe dworki dawnych mieszczan ormiańskich; takie same znajdziemy w Łyścu oraz Tyśmienicy, stanowiących w wieku XVIII-ym obok Stanisławowa najsilniejsze skupienia Ormian. Poza Stanisławowem słowo wzmianki należy się jeszcze kościołowi w Bohorodczanach, pochodzącemu z poł. XVIII-go w. Z pobojowisk na terenie powiatu sławne są: Bednarów, którego lasy okoliczne były świadkami licznych zapasów z czambułami tatarskimi w latach 1624 i 1672 oraz Krechowce, słynne z szarży 1-go pułku ułanów w lipcu r. 1917.

Ruiny skitu mąniawskiego
fot. prof. M. Rosenbaum

P o w i a t r o h a t y ń s k i, leżący całkowicie na północnej stronie Dniestru jej po stanisławowskim najbogatszy pod względem zabytkowym. Przoduje naturalnie stolica powiatu Rohatyn „drugi Lwowa pobratym", jak mówi starodawne przysłowie. Uważny obserwator zwróci uwagę przede wszystkim na dwa

cenne zabytki architektury kościelnej w Rohatynie, a to cerkiew parafialną, pochodzącą prawdopodobnie z końca XV-go w., oraz kościół parafialny o całe stulecie zdaje się młodszy. Pierwotny gotycki zrąb obydwu świątyń z późniejszymi renesansowymi i barokowymi uzupełnieniami (przy cerkwi bardzo silnie uwydatniające się poza tym elementy bizantyńskie) świadczy o bardzo silnym związku kulturalnym starego Rohatyna z kulturą zachodnią polską a w szczególności ze Lwowem; lwowska bowiem katedra łacińska była wedle wszelkiego prawdopodobieństwa pierwowzorem dla świątyń rohatyńskich. Szkoda tylko, że ostatnia restauracja kościoła wiele popsuła i obniżyła wartość tego zabytku. Poza tymi dwoma obiektami na uwagę zasługują w Rohatynie dwie stare cerkwie na przedmieściach, zabudowania sądu i starostwa po dawnym klasztorze OO. Dominikanów, wreszcie jeden z domów prywatnych przerobiony z dawnego klasztoru św. Barbary.

Niemniej ciekawie przedstawia się reszta powiatu rohatyńskiego. Na pierwszym miejscu wymienić trzeba Bursztyn z kościołem parafialnym fundowanym w r. 1740 przez Pawła Benoego, pałacem ks. Jabłonowskich oraz synagogą; z kolei idą kościoły parafialne w Firlejowie z poł. XVI-go wieku, w Konkolnikach z r. 1722, Martynowie z XVII w. Żurowie z połowy XVI-go w. z pięknym ołtarzem oraz renesansowym nagrobkiem, wreszcie piękny rokokowy klasztor OO. Karmelitów w Bołszowcach z końca XVIII-go niestety przez wojnę bardzo zniszczony. Wspomnieć również trzeba o takich ośrodkach mających za sobą chlubną tradycję pracy kulturalnej i religijnej jak Fraga, Konkolniki, Stratyń, Podkamień i wreszcie Czercze, obecnie ruskie uzdrowisko z cerkwią parafialną z poł. XVIII-go w. Z pobojowisk pamiętać trzeba o Martynowie sławnym z bitwy stoczonej przez hetmana Koniecpolskiego w r. 1624 oraz Dytiatynie, miejscu bohaterskiej walki stoczonej przez wojska polskie z bolszewikami, w dniu 16 września 1920 r. W powiecie prócz tego znajduje się jeszcze kilkanaście mogił.

Powiat tłumacki. W najbliższym sąsiedztwie Stanisławowa rozsiadła się na granicy powiatu tłumackiego stara Tyśmienica, miasto najstarsze na Ziemi Czerwieńskiej po Haliczu. Wiemy o jej istnieniu już w połowie XII-go wieku i od tego czasu zdaje się dwukrotnie zmieniała swoje położenie. Świadectwem tego są dwa miejsca, jedno tzw. po rusku „Rynczyszcze" koło Podpieczar, drugie na drodze do Kołomyi za Strymbą tzw. „Horodyszcze". Z zabytków dzisiejszej Tyśmienicy wymienić trzeba kościół i klasztor po-dominikański z r. 1736, kościół ormiański z r. 1759 wymagający dziś gruntownej restauracji, cerkiew drewnianą tzw. monasterską z r. 1732, synagogę z końca XVIII w., wreszcie jednopiątrowa kamienica w rynku tzw. „pańska", w której mieszkał król Jan III w czasie swego postoju pod Tłumaczem w r. 1686. Z pośród innych miejscowości tego powiatu na uwagę zasługuje jeszcze Niżniów, znany punkt postoju w wycieczkach po Dniestrze z barokowym kościołem parafialnym z końca XVII-go w. (wówczas własność OO. Paulinów) a odnowionym w r. 1842. Tłumacz, stolica powiatu nie może się natomiast poszczycić jakimiś starszymi budowlami czy pomnikami. Zwraca zato uwagę wielka ilość mogił na terenie powiatu: tędy przechodził w wieku XVII „złoty szlak" i stąd tyle śladów krwawych i niszczących przemarszów czambułów tatarskich. Najwięcej jest ich pod Chocimierzem.

Powiat żydaczowski posiada również kilka pięknych zabytków architektury, przede wszystkim kościelnej. Żydaczów ma stary kościół parafialny z r. 1612, gdzie wedle krążących na miejscu wieści modlił się król Jan III po zakończeniu wyprawy żórawińskiej z r. 1676, Rozdół starą cerkiew drewnianą, prawdopodobnie z początku w. XVII-go oraz kościół parafialny z połowy w. XVIII-go, Kochawina kościół z cudownym obrazem NPM, prócz tych we wsi Kotoryny dochowały się fundamenty klasztoru OO. Bazylianów, a w Monastercu również szczątki jakiegoś starego monasteru. Z pobojowisk pola pod Żurawnem były świadkami słynnej bitwy w r. 1676. Rzecz charakterystyczna, że poza wielkim kurhanem pod Rozwadowem dotychczasowe spisy nie notują więcej mogił na terenie tego powiatu. Żurawno było miejscem urodzenia Mikołaja Reja.

Powiat kałuski należy do ubogich pod względem zabytkowym. Najstarszą pamiątką sięgającą napewno czasów ruskich (chociaż pierwsze wzmianki pochodzą z połowy XV-go w.), to saliny, jedno z poważnych źródeł dochodowych dawnego skarbu królewskiego. W historii znamy je pod nazwą „żup ruskich". W samym mieście poza kościołem parafialnym zbudowanym w r. 1842 na miejscu starego z w. XVI-go, nie ma nic więcej godniejszego uwagi. Wojniłów sławny z bitwy stoczonej tam w r. 1676 posiada stary rynek z kilkoma domami z końca w. XVII-go oraz resztki wałów fortyfikacyjnych. Z pobojowisk wymienić trzeba poza tym sam Kałusz i Petrankę, gdzie ro-

zegrał się tragiczny dla Tatarów epilog wyprawy Sobieskiego na Tatarów w r. 1672. Jeszcze bardziej ubogo przedstawia się sąsiedni Powiat doliniański, gdzie poza kościołami parafialnymi w Dolinie i Bolechowie z 1-szej połowy XIX-go w., dwoma starymi cerkwiami z końca XVIII-go w Cisowie i Strutynie oraz słynnymi skałami i grotami w Bubniszczach niczego więcej dotąd nie zanotowano. Powiat ten typowo podgórski, posiada za to wielkie walory turystyczne i mieć może piękną przyszłość, jako ośrodek letniskowy.

Powiat stryjski. Pierwsze słowo należy się samej stolicy powiatu początkami swoimi sięgającej końca XIV-go w. Liczne najazdy i pożary, jakie miasto nawiedzały, doprowadziły do tego, że niewiele pamiątek dawnych czasów w mieście się dochowało. Jakimś jednak szczęśliwym trafem uratował się zasadniczy gotycki zrąb kościoła parafialnego pochodzącego z końca XIV-go w.; świątynia ta przerobiona w r. 1642, spalona w dwa wieki potym w r. 1886 jest jednym z najstarszych pomników architektury kościelnej w województwie i ustępuje co do starszeństwa chyba tylko kościołowi franciszkańskiemu w św. Stanisławie. Pozatym od XVI-go w. istniał w Stryju kościół św. Marji Magdaleny odstąpiony z końcem XVII-go w. OO. Franciszkanom. Po likwidacji klasztoru przez rząd austriacki w r. 1784 oddano ten kościółek miejscowej parafii grecko-katolickiej i w r. 1836 gruntownie go przerobiono na cerkiew. W świątyni tej powszechną uwagę zwraca piękna nawa główna. Z zamku warownego pozostał tylko mały budynek ukryty wśród wojskowych koszar. W powiecie dochowały się stare cerkwie pochodzące rzekomo jeszcze z XVII-go w. w Strzałkowie i Juseptyczach, resztki jakichś punktów warownych czy też zameczków w Zaderewaczu, Sokołowie, Dzieduszycach, Uryczu, Baliczu i Rozkurczu, dwa „horodyszcza" w Międzybrodach i Chromohorbie, kilkanaście mogił z największą tzw. kurhanem Światosława koło Skolego. Z pobojowisk dolina Oporu wsławiona przemarszem Tatarów z r. 1595.

Powiat horodeński. Ziemia to bardzo bogata w zabytki, których początki sięgają nawet czasów przedhistorycznych. Tutaj to dokonano jeszcze w dobie przedwojennej cennych i nader ważnych dla archeologii wykopalisk w Horodnicy, gdzie natknięto się na jedno z najbogatszych znalezisk na Ziemi Czerwieńskiej. Prehistorię reprezentują również wykopaliska w Uniżu i Potoczyskamch. Z zabytków historycznych poza bardzo licznymi — podobnie jak w powiecie tłumackim — mogiłami rozsianymi w całym powiecie, wymienić trzeba zamek w Rakowcu, pochodzący z r. 1656 a ufundowany staraniem Dominika Bieniewskiego, zamek w Czernelicy z pocz. XVII-go w. ufundowany przez Michała Czartoryskiego wojewody bracławskiego, dwa barokowe pomniki architektury kościelnej, a to kościół i cerkiew w Horodence, powstałe w połowie w. XVIII-go z fundacji Mikołaja Potockiego, kościół w Michalczu z r. 1750, wreszcie starą bożnicę w Obertynie, sławnym przede wszystkim z pobojowiska z r. 1531. W tym powiecie leży także Żuków, miejsce urodzenia Mieczysława Romanowskiego.

Powiat Śniatyn wysunięty od wieków na pierwszy ogień nieprzyjacielskich najazdów nie przedstawia pod względem zabytkowym większej atrakcji. W Śniatynie, położonym na wysokiej górze, sięgającym swymi początkami epoki średniowiecznej poza kościołem farnym, cerkwią i ratuszem pochodzącymi z 1-szej połowy XIX-go w. nic poza tym nie ma ciekawszego. W powiecie znajduje się kilkanaście mogił. Ciekawszym jest powiat kołomyjski ze starożytnym grodem Kołomyją na czele. Powstanie jego sięga jeszcze czasów ruskich, a był zorganizowany wedle prawa magdeburskiego w r. 1424. Nienależycie ufortyfikowana podlegała częstym pożarom i ruinie i stąd niewiele dochowało się zabytków z dawnych czasów. Należy do nich właściwie tylko kościół parafialny z II-ej połowy w. XVIII-go, często w czasach późniejszych odnawiany. Za miastem znajduje się obelisk w miejscu, gdzie hospodar mołdawski Stefan składał hold Władysławowi Jagielle.

W powiecie w Gwoździcu mamy kościół parafialny OO. Bernardynów z poł. XVIII w. oraz synagogę z XVIII w. pozatym cerkwie drewniane w Kosmaczu z r. 1773, Iwanowcach z poł. XVIII-go, oraz dzwonnicę w Kułaczkowcach z tego samego czasu. Resztki fundamentów i murów po jakichś punktach umocnionych w Huculówce, Kamionkach w-kich, Kropiwiszczu oraz około dwadzieścia mogił w powiecie zamykają rejestr zabytkowy tego powiatu. Wieś Hołosków znana jest jako miejsce urodzenia Franciszka Karpińskiego.

Powiat kosowski. Atrakcyjność tego powiatu jako miejsca uzdrowiskowego oraz terenu bogatego w pamiątki dawnej kultury i obyczaju Hucułów odwraca mimowoli naszą uwagę od dawnych zabytków ściśle historycznych. Jest ich niewiele, ale i te zasługują na zarejestrowanie.

Więc stara cerkiew w Krzyworówni, licząca wedle miejscowych podań 250 lat istnienia, kościół parafialny orm.-kat. w Kutach, pochodzący z r. 1740, kaplica z r. 1700, kościółek i cerkiew w Pistyniu, pochodzące z II-ej połowy w. XVIII-go, ratusz w Kutach z początku XIX-go w. i wreszcie resztki jakichś fortyfikacyj w Szeszorach oto wszystko, co może dzięki specjalnemu położeniu tego powiatu uratowało się do dni dzisiejszych. Jak widzimy, element zabytkowy głównie reprezentują Kuty stanowiące do dziś równocześnie największe skupienie ludności pochodzenia ormiańskiego, pielęgnującej tutaj może jeszcze najwięcej stary obyczaj i kulturę dawnych Ormian.

Powiat nadwórniański. Drugi z kolei górski powiat naszego województwa znany jest, jeśli idzie o zabytki z tego, że tutaj to, w Maniawie, z początkiem XVII-go w. założono słynny na całą Polskę i wschodnią Europę monaster bazyliański. W intencji swoich założycieli miał to być bastion ortodoksyjnego prawosławia i za taki rzeczywiście uchodził. przez cały w. XVII-ty. Dziś pozostały z tej ruskiej „góry Athos" zwaliska i ruiny świadczące potęgą swych zabudowań o dawnej świetności. Obok Maniawy znany dobrze był w dawnych czasach zamek Kuropatwów w Pniowie z II-ej poł. XVI w. czuwający przez cały wiek XVII i XVIII-ty na straży ładu i porządku w tych stronach. Znały go też dobrze począwszy od r. 1648 różne bandy opryszków trapiących aż do rozbiorów te strony swoimi napadami. Znać go musiał także najsłynniejszy opryszek w. XVIII-go Ołeksa Dowbusz; zbójecki proceder Dowbosza opromieniony sławą w legendzie ludowej, utrwaliły na zawsze „komory" i „kamień" Dobosza, tak chętnie odwiedzane przez przygodnych turystów w dolinie Prutu. Inny znowu „Kamień" ochrzczony nazwiskiem Krattera starosty stanisławowskiego, leżący na drodze z Jaremcza do Jamny, przypomina twórcę pierwszego gościńca, prowadzącego ze Stanisławowa przez Delatyn i dolinę Prutu na Węgry. Pamiętać też trzeba o całej dolinie Bystrzycy od Mołotkowa po przełęcz pantyrską, miejscu bohaterskiej epopei II-ej brygady Legionów w jesieni i zimie z r. 1914/15.

25.

MATERIAŁY SZKOLNE

Motoryzacja w szkole

Zasadą obecnych programów szkolnych jest ściślejsze związanie nauczania z życiem współczesnym. Stąd też w łączności z nauczaniem fizyki w szkołach średnich wypłynęła ostatnio sprawa czynnego zaznajomienia młodzieży z zagadnieniem motoryzacji. Poczynione w tym kierunku obserwacje zadecydują też zapewne o rozszerzeniu tej akcji w najbliższym roku szkolnym, ponieważ posiada ona duże wartości wychowawcze, dydaktyczne i obywatelskie.

Nauka jazdy samochodem emocjonuje bardzo młodzież, która naprawdę chętnie wyżywa się w tym sporcie, tak, że nieraz zainteresowania dla szeregu innych przyjemności schodzą na plan dalszy. Młodzież zaznajamia się ze współdziałaniem wszystkich mechanizmów samochodu, docenia wartość, ich konstrukcję i tworzy różne pomysły nowego technicznego ich rozwiązania. Każdą wolną chwilę od zajęć spędzają uczniowie bardzo chętnie w garażu, a czyszczenie samochodu, nie mówiąc już o rozbieraniu i składaniu pewnych części, sprawia im dużą przyjemność.

Dzięki nauce jazdy poznaje młodzież przepisy ruchu ulicznego, których nasze społeczeństwo nie zna należycie, a których ignorancja nieraz staje się przyczyną nieszczęśliwych wypadków z winy przechodnia. Młodzież po przejściu takiego przeszkolenia będzie służyła dobrym przykładem pod tym względem i nauczy wielu innych. To czynne zajęcie się sprawą motoryzacji przez młodzież daje w rezultacie Państwu żołnierza przygotowanego do zmotoryzowanej armii, co dla obrony kraju posiada duże znaczenie.

Wszystkie te motywy przemawiają za rozszerzeniem tej akcji na terenie szkoły. Jedyną przeszkodą są względy materialne, trudności w uzyskaniu i utrzymaniu samochodu.

Dla przykładu podajemy, jak sprawa ta została rozwiązana w III Państwowym Gimnazjum w Stanisławowie. Na prośbę wniesioną przez Dyrekcję Gimnazjum Ministerstwo Komunikacji przydzieliło temu zakładowi samochód i zwolniło równocześnie od podatku na państwowy fundusz drogowy. Dnia 15 stycznia 1938 r. rozpoczął się kurs samochodowy. Zgłosiło się 24 uczniów z klasy I licealnej oraz 8 z VIII kl. dawnego ustroju. Kurs trwał do 14 maja br. Program szkolenia obejmował: naukę jazdy, przepisów ruchu i działania mechanizmów oraz konserwacji pojazdu. Kie-

rownikiem kursu był nauczyciel Zakładu, prof. Sałabun, który przy pomocy zawodowego kierowcy zrealizował program kursu. Wszyscy uczestnicy złożyli egzamin i otrzymali prawo jazdy. Opłata za egzamin wynosiła 20 zł. Automobil-Klub przyznał dla 10 uczniów 50% zniżkę w opłacie taksy egzaminacyjnej.

Międzyszkolny Klub Sportowy

Polski Związek Wychowawców Fizycznych, Okręg lwowski, we Lwowie, ul. Szumlańskich 7, zorganizował Międzyszkolny Klub Sportowy we Lwowie. Celem Klubu jest doskonalenie w sporcie młodzieży szkolnej przez zespolenie tych uczniów, którzy okazują wybitne zamiłowanie do sportu i fizyczne uzdolnienie do uprawiania go w szerszym zakresie, wychowanie ich w prawdziwej sportowej rycerskości i karności, uświadamianie o zasadach i metodach racjonalnego uprawiania sportu oraz kształcenia w umiejętności organizowania i przeprowadzania pokazów, zawodów, odczytów, urządzania boisk, organizowania wycieczek i innych czynności z dziedziny sportu.

W ramach Klubu powołano już do życia sekcje: piłki ręcznej, nożnej, pływacką, szermierczą, kolarską i lekkoatletyczną.

Imprezy sportowe

Zgodnie z programem w zakresie sportów na rok szkolny 1937/8 Polski Związek Wychowawców Fizycznych we Lwowie projektuje za aprobatą Kuratorium O. S. Lw. przeprowadzenie następujących imprez w okresie od 27 maja br.

Międzyszkolne zawody pływackie drużyn męsk. i żeńsk. w dniach 27 i 28 maja br. na krytej pływalni we Lwowie.

W czasie od 28 maja do 5 czerwca br. zawody i pokaz szermierki dla druż. męsk. i żeńsk.

W dniach 14 i 15 czerwca br. spływ kajakowy dla młodzieży męsk. i żeńsk. Podobne imprezy zostaną zorganizowane w Tarnopolu, Stanisławowie i Przemyślu.

W dniach 17 i 18 czerwca br. gwiaździsta wycieczka turystyczno-krajoznawcza (około 33 km) w Gorgany.

Regulaminy wszystkich imprez będą podane zgłoszonym zespołom osobno. Zgłoszone zespoły winny mieć zapewnioną opiekę z pośród grona nauczycielskiego danego zakładu, oraz odpowiednich przodowników, wyznaczonych przez Dyrekcję. Koszta, połączone z udziałem w danej imprezie pokrywają częściowo Koła sportowe i Dyrekcje Zakładów.

Z działalności lwowskich Kół Krajoznawczych za okres styczeń-kwiecień 1938 r.

Koło Krajoznawcze Uczenic Gimn. im. Z. Strzałkowskiej odbyło 9 zebrań świetlicowych, prowadzi akcję oświatowo-charytatywną w Lesienicach, urządziło akademię morską.

Koło Krajoznawcze Uczenic Gimn. SS. De Notre Dame urządziło Wystawę pt. „Wieś Polska". Dochód z urządzonej zabawy przeznaczono na Bibliotekę Krajoznawczą.

Koło Krajoznawcze Uczenic Gimn. Najśw. Rodziny z Nazaretu odbyło zebrania z pogadankami o Śląsku (jako przygotowanie wycieczki) urządziło akademię w dniu „Święta Morza".

Koło Krajoznawcze Uczenic Gimn. Kr. Jadwigi urządziło 3 zebrania, prowadzi Gazetkę Ścienną.

-Koło Kraj. Gimn. im. A. Asnyka i Koło Kraj. Gimn. im. J. Słowackiego poza zebraniami opracowują eksponaty na Wystawę.

Koło Krajoznawcze im. Stanisława Staszica Uczniów V Gimn. Państw. urządziło uroczysty poranek w dniu Imienin Prezydenta Rzeczypospolitej, oraz tradycyjną zabawę taneczną. Kontynuowane są prace nad monografią Malechowa. Koło przygotowuje wycieczkę do Oleska i do Zagłębia Węglowego.

Koło Kraj. Uczniów Gimn. VII odbyło 5 zebrań, ogłosiło konkurs fotograficzny i rysunkowy z nagrodami.

Koło Kraj. Gimn. III. odbyło 2 zebrania i 2 wycieczki kolarskie.

Koło Kraj. Gimn. VIII. odbyło 5 zebrań i przygotowuje plastyczną mapę Lwowa na Wystawę.

Odczyt o wyprawie do Grenlandii

Staraniem Zrzeszenia Kół Krajoznawczych Młodzieży Szkolnej Pol. Tow. Krajoznawczego odbył się w dn. 9 kwietnia br. we Lwowie odczyt mgr. Jahna o pierwszej wyprawie naukowej do Grenlandii. Odczyt zgromadził ponad 500 osób, uczennic i uczniów lwowskich szkół średnich.

IX Ogólnopolski Zjazd Kół Krajoznawczych Polskiego Towarzystw. Krajoznawczego

W dniach od 26 do 30 maja br. odbył się we Lwowie IX ogólnopolski zjazd krajoznawczy młodzieży szkolnej. Przybyły delegacje młodzieży wszystkich ziem Polski: Pomorza, Wileńszczyzny, Wielkopolski, Mazowsza, Śląska, Wołynia, Małopolski, około 400 osób. Zjazd rozpoczął się uro-

czystym nabożeństwem w Katedrze. Po mszy św. uczestnicy Zjazdu podążyli w pochodzie do Collegium Maximum, gdzie o godz. 11-tej odbyło się oficjalne otwarcie Zjazdu. Do zebranych w liczbie około 700 osób młodych krajoznawców przemawiali kolejno: prezes oddziału lwowskiego P. T. K. p. prof. Fuliński, Kurator Okręgu Szkoln. Lwow. p. Dr Tadeusz Kupczyński, prezes rady głównej P. T. K. senator p. Z. Beczkowicz, przewodniczący komisji kół krajoznawczych mł. szkolnej p. prof. L. Węgrzynowicz i prezes lwowskiego zrzeszenia kół kraj. młodzieży O. S. L. Z. Borysławski. Z kolei p. dr Fr. Uhoczak wygłosił odczyt o Lwowie, ilustrując ciekawą prelekcję mapami i obrazami.

Po odczycie w sali Izby Przemysłowej nastąpiło otwarcie wystawy „Lwów i okolica", urządzonej staraniem oddziału lwow. P. T. K. Wraz z wystawą zorganizowano przegląd prac kół krajoznawczych. Po południu opiekunowie kół krajoznawczych w liczbie około 50 obradowali pod przewodnictwem senatora Beczkowicza. Obrady zaszczycił swą obecnością p. Kurator Dr T. Kupczyński. O godz. 18 rozpoczęła się wieczornica w auli Państwowego Gimnazjum im. królowej Jadwigi. Na program złożyło się „Wesele Sokolnickie", „Tańce i spiewy kaszubskie", „Wbijanie Wilka", z „Szamotuł", „Zaloty Śląskie" z Szopienic, „Dziady", „Lewonicka" z Wilna. Przepiękne stroje, żywiołowe tańce porwały salę. Lwów może po raz pierwszy oglądał tak barwnie i wiernie oddane zwyczaje i tańce innych dzielnic. Po wieczornicy odbyła się przygotowana przez Koło Matek wspólna wieczerza w świetlicy.

Dzień następny poświęcono obradom młodzieży w sekcji organizacyjnej i programowej. Obrady odbyły się w sali Zakł. im. Z. Strzałkowskiej. W dyskusji nad referatami wysunięto szereg wniosków mających na celu ugruntowanie i rozszerzenie ruchu krajoznawczego wśród młodzieży nie tylko szkół średnich ale i powszechnych. Po obradach udano się na cmentarz Obrońców Lwowa, gdzie po złożeniu wieńców przemówił pięknie prof. dr Henryk Breit. Po obiedzie goście udali się do Teatru Wielkiego na sztukę Zbierzchowskiego „Zawsze Wierny". Wieczorem w sali Gimn. O. Zychowiczowej odbyła się wieczornica taneczna. Dnie 28 i 29 maja poświęcono zwiedzeniu miast i okolicy.

Podczas zjazdu zostały nawiązane serdeczne węzły między gośćmi a lwowską młodzieżą krajoznawczą. Następny zjazd, który odbędzie się za rok w Warszawie, może liczyć na bardzo liczny udział młodzieży lwowskiej.

Przebyte wspólnie — zwłaszcza na wycieczce chwile, dały młodzieży możność żywej wymiany myśli. Wierzymy, że dużo nowych pomysłów zasili przyszłą naszą pracę krajoznawczą. Goście z żalem opuszczali Lwów, żegnani jak najserdeczniej przez lwowską młodzież.

W czasie zjazdu ukazywała się gazetka zjazdowa, informująca gości o sprawach bieżących.

Numer sprawozdawczy zostanie rozesłany wszystkim kołom młodzieży w Polsce.

Przegląd krajoznawczy wydał specjalny dodatek zjazdowy, wypełniony pracami lwowskiej młodzieży krajoznawczej.

26.

KOMUNIKATY NIEURZĘDOWE

Gdynia i Polskie Morze

Na kursie pt.: „Gdynia i Polskie Morze" (Zob. komunikat w Dzienniku Urzędowym K. O. S. L. 1938 nr 2, str. 101) podjęli się roli prelegentów: Dr. Janina Krajewska, inż. Marian Zięcik, Mgr. Bolesław Koselnik, insp. Karol Kopeć, doc. dr. Julian Czyżewski, Walenty Adamczak, ponadto 4 prelegenci delegowani przez Dowództwo Marynarki Wojennej i 3 delegowani przez Zarząd Macierzy Szkolnej w Gdańsku.

Opłata zasadnicza (150.— zł.) obejmuje następujące wycieczki zbiorowe: Wielka Wieś, Rozewie, Puck, Wejherowo, Gdańsk, Oliwa, Hel, Jastarnia, port handlowy i wojenny i ewentualnie Szwajcaria Kaszubska.

Poza tym kierownictwo kursu wyjednało 50% zniżkę dla tych uczestników kursu, którzy zechcą wziąć udział w wycieczce morskiej do Kopenhagi. Cena tej wycieczki — z uwzględnieniem 50% zniżki — wynosi 75 zł. (Cena normalna wynosi 150.— zł.).

Wycieczka będzie trwała 4 dni, z tego dwa dni w Kopenhadze.

W kwocie 75 zł. otrzymają uczestnicy: przejazd, wyżywienie i noclegi.

Uczestnicy, którzy dotąd nie zgłosili udziału w wycieczce do Kopenhagi mogą zgłosić się dodatkowo pod adresem: dr. Konopnicki Jan, inspektor szkolny w Gródku Jagiellońskim.

Wycieczki szkolne do Gdańska

Wycieczki z Polski do Gdańska, zwłaszcza zaś wycieczki młodzieży szkolnej nie podlegają żadnym ograniczeniom. Celem otrzymania zezwolenia na przekroczenie granicy polsko-gdańskiej należy w terminie nie późniejszym niż 2 tygodnie przed zamierzonym wyjazdem do Gdańska nadesłać Komisariatowi Generalnemu listę uczestników wycieczki, zawierającą imię i nazwisko, miejsce i datę urodzenia każdego z uczestników i klauzulę o wyjeździe na teren Gdańska wymienionych w liście osób w celu turystycznym. Lista taka, którą sporządzić należy w 3-ech egzemplarzach winna być opatrzona zaświadczeniem Starostwa Powiatowego lub Zarządu Miejskiego miejscowości, z której wycieczka wyjeżdża, następującej treści:

„Zaświadczam, że wymienieni w niniejszej liście obywatele polscy w liczbie ...... osób udają się do Gdańska w celu turystycznym". Sprawdzanie obywatelstwa osób wymienionych w tego rodzaju liście przez polskie władze administracyjne nie jest praktykowane, władze te nie pobierają też za poświadczenie wykazów żadnych opłat.

Po otrzymaniu wykazów Komisariat Generalny przesyła je do Senatu W. M. Gdańska, który zatrzymuje u siebie 1 egzemplarz, a 2 po zaopatrzeniu ich zezwoleniem na wyjazd na teren W. M. Gdańska zwraca Komisariatowi Generalnemu, który z kolei 1 egzemplarz zatrzymuje, drugi zaś przesyła Kierownictwu wycieczki dla przedstawienia go władzom granicznym przy wjeździe i wyjeździe z Gdańska.

1. Nauczycielskie obozy wodne nad jeziorem Narocz

Komisja Wycieczkowa Kuratorium Okręgu Szkolnego Wileńskiego w celu umożliwienia racjonalnego spędzenia wakacyj letnich dla nauczycielstwa i pracowników oświatowych organizuje w okresie wakacyj letnich roku bież. w lokalu Szkolnego Schroniska Wycieczkowego nad jeziorem Narocz (największe jezioro w Polsce) nauczycielskie wypoczynkowe obozy wodne.

Schronisko położone jest nad samym brzegiem jeziora i wokół otoczone jest lasami sosnowymi, posiada budynek mieszkalny z pomieszczeniem w dużych salach i pokojach, z werandami z widokiem na jezioro, świetlicę, radio i telefon, oraz osobny budynek gospodarczy z kuchnią i jadalnią. Własna na miejscu elektrownia. Przy schronisku jest plaża, basen do pływania, boisko do gier sportowych, plac tenisowy, kajaki, łodzie i żaglówki. Odbywać się będzie w kompletach codzień rano gimnastyka, organizowane będą gry sportowe: siatkówka, koszykówka, tenis i nauka pływania, pod kierownictwem wykwalifikowanych instruktorów(ek). Dojazd do stacji kolejowej Narocz (bocznica na linii Wilno-Królewszczyzna). Od stacji do schroniska 5 min. drogi. Czas przejazdu koleją z Wilna 5 godz., autobusem 3 godziny.

Dla ułatwienia wzięcia udziału większej ilości osób ustala się następujące okresy korzystania:

I	okres:	4. VII	do	16. VII	rb.	(13 dni)
II	„	18. VII	„	30. VII	„	„
III	„	1. VIII	„	13. VIII	„	„
IV	„	16. VIII	„	28. VIII	„	„

Ryczałtowa opłata za korzystanie z jednego okresu wynosi 6 zł. wpisowe i 30 zł. (trzydzieści złotych) za koszta mieszkania w sali i utrzymanie całkowite (posiłki trzy razy dziennie: śniadanie, obiad i kolacja). Opłacający ryczałtowo za cały okres — korzystają bezpłatnie codzień: z 1 godziny gimnastyki, 1 godziny nauki jazdy kajakiem, 1 godziny nauki pływania i 2 godzin zespołowych gier sportowych. Można zapisywać się na jeden okres, bądź też na kilka, podając dokładnie, z których okresów chce się korzystać.

Osoby, które chcą spędzić lato nad jeziorem Narocz, muszą przesłać w terminie do 10. VI 1938 r. zgłoszenie do Komisji Wycieczk. K. O. Szk. w Wilnie, ul. Wolana 10, oraz wpłacić za pośrednictwem P. K. O. na Nr 700.002 (konto Komisji Wycieczkowej K. O. S. Wil.) jednocześnie wpisowe po 6 zł. za każdy okres. Przyjeżdżając nad Narocz, należy przywieźć ze sobą 2 prześcieradła, koc i poduszkę. Opłatę za utrzymanie i mieszkanie uiszcza się jednorazowo zgóry w pierwszym dniu pobytu w schronisku. W razie wcześniejszego wyjazdu przy opłatach ryczałtowych nie zwraca się żadnej należności. Do zgłoszenia należy dołączyć znaczek za 25 gr. na odpowiedź, oraz dowód wpłacenia wpisowego (odcinek P. K. O.). Przesłane zgłoszenia bądź zapytania bez znaczka za 25 gr. pozostaną bez odpowiedzi. Uczestnicy(czki) obozów wodnych przy przejazdach korzystają ze zniżki z ulgą w wysokości 66%. Zaświadczenie wydane na zniżkę uprawnia do wykupienia biletów ulgowych bezpośrednio na stacji kolejowej. Celem zapewnienia całkowitego bezpieczeństwa dla osób przybywających nad jezioro Narocz, Kuratorium określiło miejsce dla jazdy kajakami i łodziami żeglarskimi oraz ustaliło całodzienne dyżury ratowniczej łodzi motorowej.

2. Nauczycielski kurs żeglarski nad jeziorem Narocz

Komisja Wycieczkowa Kuratorium O. Szk. Wileńskiego organizuje kurs żeglarski: 1. w czasie od 4 lipca do 30 lipca rb.; 2. w czasie od 2 sierpnia do 27 sierpnia rb. Kurs organizowany będzie w dwu grupach: męskiej i żeńskiej o dwu stopniach, dla zaawansowanych w żeglarstwie i osobno dla początkujących. Program kursu obejmuje: codzienną gimnastykę, wiosłowanie w kajakach, pływanie, żeglarstwo i zespołowe gry sportowe. Zakwaterowanie i utrzymanie w szkolnym schronisku wycieczkowym nad jeziorem Narocz, dojazd do st. kol. Narocz (bocznica na linii Wilno-Królewszczyzna) od stacji do schroniska. 5 min. drogi. Opłata za utrzymanie i mieszkanie w czasie kursu 60 zł. i wpisowe — 12 zł. za korzystanie z taboru żeglarskiego i na koszta organizacyjne kursu.

Wpisowe należy wpłacać za pośrednictwem P. K. O. na Nr. 700.002, na konto Komisji Wycieczkowej K. O. Szk. Wil. Zgłoszenie wraz z dowodem wpłacenia wpisowego (odcinek P. K. O.) należy przesyłać bezpośrednio do Komisji Wycieczkowej K. O. Szk. Wil., ul. Wolana 10, w terminie do 10 czerwca rb. Uczestnicy(czkli) przy przejazdach korzystają ze zniżki w wysokości 66% ulgi kolejowej. Zaświadczenie wydane na zniżkę 66% uprawnia do wykupienia biletu ulgowego bezpośrednio na stacji kolejowej.

3. Wycieczki krajoznawcze po woj.: wileńskim, nowogródzkim i białostockim

Komisja Wycieczkowa Kuratorium Okr. Szkol. Wileńskich w Wilnie organizuje wycieczki:

1. w czasie od 3 do 23 lipca rb i 2. w czasie od 3 sierpnia do 23 sierpnia rb. Program zwiedzania obejmuje: Wilno, Zułów, Narocz, Brasław, Troki, Druskieniki, Grodno, Augustów, Serwy, Suwałki, Wigry, Nowogródek, Szlakiem Mickiewiczowskim, Czombrów, Worończa, Tuhanowicze, Horodyszcze do Świtezi, a następnie Mir i Nieśwież. Punkt zborny wycieczki w Wilnie, Szkolne Schronisko Wycieczkowe, ul. Królewska, ogród pobernardyński, zakończenie wycieczki w Stołpcach. Przejazdy w czasie wycieczki odbywać się będą głównie koleją, a poza tym autobusem, statkiem i końmi. Piesze przemarsze nie przewidziane.

Koszta utrzymania, noclegów i zwiedzania wynoszą = 60 zł. koszt przejazdu z Wilna po przez wymienione miejscowości do Stołpców — 30 zł. oraz wpisowe 10 zł. na ogólne koszta organizacyjne. Ogólny koszt wycieczki — 100 zł. Wpisowe należy wpłacać za pośrednictwem P. K. O. na Nr. 700.002, na konto Komisji Wycieczkowej K. O. S. Wil. Zgłoszenia wraz z dowodem wpłacenia wpisowego (odcinek P. K. O.) należy przesyłać bezpośrednio do Komisji Wycieczkowej K. O. S. Wil. w Wilnie, ul. Wolana 10, w terminie do 10 czerwca rb. Uczestnicy(czki) przy przejazdach do Wilna i w powrotnej drodze korzystają ze zniżki w wysokości 66%. Zaświadczenie, wydane na zniżkę 66%, uprawnia do wykupienia biletów ulgowych bezpośrednio na stacji kolejowej

4. Kurs nauczycielski żeglarski w Trokach

Komisja Wycieczkowa Kuratorium O. Szk. Wil. organizuje Kurs Żeglarski: 1. w czasie od 5 lipca do 25 lipca rb.; 2. w czasie od 5 sierpnia do 25 sierpnia rb. Kurs organizowany będzie w dwu grupach: męskiej i żeńskiej. Program Kursu obejmuje: codzienną gimnastykę, wiosłowanie w kajakach, pływanie, żeglarstwo i zespołowe gry sportowe. Zakwaterowanie i utrzymanie w lokalu Liceum Pedagogicznego. Dojazd do st. Wilno, albo Landwarów, a następnie autobusem do Trok. Opłata za utrzymanie i mieszkanie w czasie Kursu — 50 zł. i wpisowe 12 zł. — za korzystanie z taboru żeglarskiego i na koszta organizacyjne Kursu.

Wpisowe należy wpłacać za pośrednictwem P. K. O. na Nr 700.002, na konto Komisji Wycieczkowej K. O. Szk. Wil. Zgłoszenia wraz z dowodem wpłacenia wpisowego (odcinek P. K. O.) należy przesyłać bezpośrednio do Komisji Wycieczkowej K. O. S. Wil., ul. Wolana 10, w terminie do 10 czerwca rb. Uczestnicy(czki) przy przejazdach korzystają ze zniżki w wysokości 66% ulgi kolejowej. Zaświadczenie wydane na zniżkę 66% uprawnia do wykupienia biletów ulgowych bezpośrednio na stacji kolejowej.

Gniezno

to gniazdo białego orła. Relikwie św. Polskich: św. Wojciecha, Bł. Bogumiła i Bł. Jolenty ściągają liczne rzesze pielgrzymów do Grodu Lecha, Kolebki Narodu Polskiego, Państwowości Polskiej i św. Wiary Katolickiej na ziemiach polskich. Miasto, liczące przeszło 33 tysiące mieszkańców, jest dzięki swym zabytkom sztuki, skupionym w Bazylice i innych, średniowiecza sięgających kościołach — wprost perłą turystyki. W Bazylice stare oddrzwia spiżowe (12 wiek), płyta nagrobkowa Oleśnickiego (Wit Stwosz), zabytki gotyckiej sztuki ludowej, wczesno-renesansowe pomniki, barokowe

kaplice. — W kościele św. Jana freski z XIV wieku. Wykopaliska gnieźnieńskie, to zgodnie z opinią uczonych niemieckich, klucz do wyjaśnienia tajemnicy powstania potęgi Chrobrego, zagadnienia o znaczeniu europejskim.

Samo miasto dzięki nowoczesnym budynkom, szerokim ulicom, estetycznym wystawom sklepowym chrześcijańskiego kupiectwa, licznym parkom i ogrodom ma wygląd zachodnio-europejski. Dzisiejsze konkursy hippiczne i targi końskie, nawiązują do dawnej tradycji jarmarków końskich, z których Gniezno w kraju i za granicą słynęło. Gniezno jest punktem węzłowym, skąd można dzięki dogodnej komunikacji łatwo zwiedzać następujące miejscowości:

Winnogóra — gdzie znajduje się grób gen. Dąbrowskiego, bohatera hymnu narodowego. — Skorzęcin i Powidz, uroczo położone w lasach nad jeziorami, miejscowości letniskowe. — Ostrów Lednicki, z najstarszymi w Polsce ruinami kościoła i zamku z czasów Mieszka i Dąbrówki. Stąd cesarz Otton III odprawił pielgrzymkę w roku 1000 do grobu św. Wojciecha w Gnieźnie, gdzie złożył koronę swą na skroni Bolesława Chrobrego. Na wyspie schronisko Pol. Tow. Krajoznawczego. — Biskupin, słynny w całym świecie z wykopalisk osady bagiennej z przed 2000 lat. Polska Pompea. — Kruszwica, nad Gopłem, legendarna stolica Popiela z Mysią Wieżą. Trzemeszno, miasto urodzenia pułkown. Jana Kilińskiego. W skarbcu katedry zbudowanej na wzór Bazyliki św. Piotra w Rzymie, znajdują się najstarsze zabytki sztuki złotn. W Polsce.

Wszelkich informacji udziela Referat Turystyczny w Ratuszu, pokój 16 (ul. Chrobrego 41), do którego należy się także zwracać w sprawach kwater, udziału w wycieczkach do Ostrowu Lednickiego i Trzemeszna oraz zwiedzania zabytków Gniezna pod kierownictwem wyszkolonych przewodników.

27.
Z CZASOPISM

„Jantar"

Instytut Bałtycki w Gdyni wydaje od 1 stycznia 1937 r. czasopismo „Jantar" — kwartalny przegląd zagadnień pomorskich i morskich ze szczególnym uwzględnieniem historii, geografii i ekonomii państw regionu bałtyckiego.

Z uwagi, iż znajomość tych zagadnień winna przenikać do jak najszerszych warstw polskiej inteligencji, a zwłaszcza do sfer nauczycielskich i do szeregów młodzieży, kształcącej się w średnich zakładach naukowych, polecenia godne jest rozpowszechnienie kwartalnika „Jantar".

Abonament roczny „Jantaru" (za 4 zeszyty) wynosi 10 zł., dla szkół 25% zniżki.

Przyroda i Technika

czasopismo poświęcone popularyzacji nauk przyrodniczych i technicznych. Redakcja Dr Anna D'Abancourt-Koczwarowa. Książnica-Atlas. Lwów—Warszawa

W ostatnim numerze „Przyrody i Techniki" znajdujemy barwny opis wrażeń z Yellow Stone Parku w Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej pióra Z. Gąsiorowskiej. Bezpretensjonalny ten szkic ilustrowany fotografiami, stanowi ciekawy przyczynek do znajomości geografii Stanów Zjednoczonych. Bardziej naukowy charakter posiadają następne artykuły Z. Urbańskiego: o mięczakach Wielkopolski z bardzo ładnymi ilustracjami (zdjęcia autora znanego przyrodnika fotografa). E. Stenza o Zorzy polarnej, J. Kameckiego o pasywacji metali. Bardzo aktualny i dobrze spopularyzowany jest artykuł inż. Kollisa o regulacji rzek, ilustrowany ciekawymi zdjęciami z robót regulacyjnych.

Wśród notatek zaciekawia czytelników artykulik i o porcie rybackim w Wielkiej Wsi, który ma być otwarty w maju rb. i o znaczeniu ziemniaków w odżywianiu. Ziemniak poza wartością odżywczą (skrobia, białka) jest źródłem cennym soli mineralnych a nade wszystko witamin. Również zainteresuje zapewne każdego, w jaki sposób obecnie nauka walczy z psuciem się produktów spożywczych, jakie są obecnie najnowsze metody tej walki. Nie sposób wyliczać tu wszystkich tematów poruszonych w ostatnim numerze tego pożytecznego pisma.

Zbliska i Zdaleka

Geografia — krajoznawstwo — podróżnictwo Lwów, kwiecień 1938, nr 4 (52) przynosi bogatą treść: Mgr. Gorczyński Władysław Kornel „Niemiecka akcja i propaganda kolonialna". — Dr Klein Karol „Z wędrówek po Węgrzech" — Staśko Józef „Na Santorynie" — Kaczorowski Wacław „Wielka Rzesza Niemiecka" — Zapiski — Wśród książek i czasopism.

Przegląd krajoznawczy

Organ Oddziału Lwowskiego Polskiego Tow. Krajoznawczego, Lwów, styczeń—marzec 1938 zawiera w nr 1—3 bogatą i piękną treść, szereg rozpraw i artykułów: Kaczorowski Wacław „Wędrówka ludności podmiejskiej do Lwowa“ — Cieklński Zbigniew „Wielki ołtarz w kościele parafialnym w Hrabuszycach na Spiszu“ — Woyciechowski Karol „Województwo lwowskie jako teren letniskowy“ — Uhorczak Franciszek „Warunki mieszkaniowe w Polsce“ — Wierdak Szymon „Skała „Baszta Kmity“ koło Leska jako zabytek przyrody“ — Rezolucja Lwowska w sprawie inwestycyj w Tatrach — Kronika Oddziałów i Okręgów P. T. K. — Sprawozdania — Książki i czasopisma.

„Urania“

Nr 1 Uranii z r. 1938, Lwów Długosza 8, zawiera na pierwszym miejscu artykuł dr Gadomskiego pt. Budowa pierwszego w Polsce wysokogórskiego Obserwatorium im. Marszałka J. Piłsudskiego w Czarnohorze. Nowe to obserwatorium dzięki specjalnym warunkom atmosferycznym przyniesie duże korzyści polskiej astronomii. Dr Mergentaler zamieszcza opis Obłoków Magellana ze szczególnym uwzględnieniem tych wyników badań, które przeprowadzone nad gwiazdami należącymi do Obłoków, wzbogaciły astronomię w nowe ważne wiadomości. Jako nowość należy podkreślić otwarcie nowego działu: Astronomia w szkole średniej. Dział ten zawiera artykuły ściśle związane z nauczaniem astronomii w liceach i stanowi poważną pomoc dla nauczycieli przy realizowaniu nowego programu. W dziale tym znajdujemy artykuł prof. Stachyego pt. Pomoce do nauki astronomii w liceach. Kronika naukowa i kalendarz uzupełniają numer.

Nr 2 Uranii z r. 1938, zawiera opis wyjątkowo jasnej zorzy polarnej z dn. 25 stycznia br., która widoczna była w całej Polsce, stanowią bardzo rzadkie zjawisko. Artykuł ten napisał dr Stenz według obserwacji robionych w nowym Obserwatorium na Kasprowym Wierchu. Następnie znajdujemy artykuł dra Gadomskiego, wyjaśniający zmiany blasku planety Eros. Mała ta planeta wykazuje zmiany jasności spowodowane wydłużonym kształtem. W dziale Astronomia w szkole średniej dr Pagaczewski podaje opis obserwatorium szkolnego w Chyrowie. Wyposażenie i urządzenie tego obserwatorium może stanowić wzór przy organizowaniu podobnych obserwatoriów w innych miastach. Obserwatoria takie nawet przy skromnych kosztach oddają wielkie usługi jako pomoc przy nauczaniu astronomii i są bardzo rozpowszechnione za granicą. Numer uzupełnia dokończenie artykułu prof. Stachy'ego oraz cały szereg wiadomości wraz z kalendarzem astronomicznym.

OGŁOSZENIE

Krukowski Józef zgubił świadectwo ukończenia 7 klasowej szkoły powszechnej w Budzanowie.

Prenumerata Dziennika Urzędowego wynosi 6 zł. i może być wpłacana w 4 ratach kwartalnych. — Cena numeru pojedynczego 60 gr. Należytości wpłaca się wyłącznie na konto czekowe P. K. O. Nr. 504.090. — Administracja Dziennika Urzędowego Kuratorium Okręgu Szkolnego Lwowskiego.

REDAKCJA RĘKOPISÓW NIE ZWRACA.

CENA OGŁOSZEŃ: Strona 60 zł.

ADRES REDAKCJI I ADMINISTRACJI: Lwów, ul. Karmelicka 4, Kuratorium Okręgu Szkolnego Lwowskiego.

Tłoczono w drukarni Jana Żydaczewskiego Lwów ul. Leona Sapiehy 77, telefon 204-96.